

Pamelse Pastoors- notities

Gedigitaliseerd en becommentarieerd door

Jan De Mont

© Jan De Mont/Erfgoed Rausa/2022
D/2022/14755/02

Informatie:

Titel: Pamelse Pastoorsnotities

Auteur: Jan De Mont

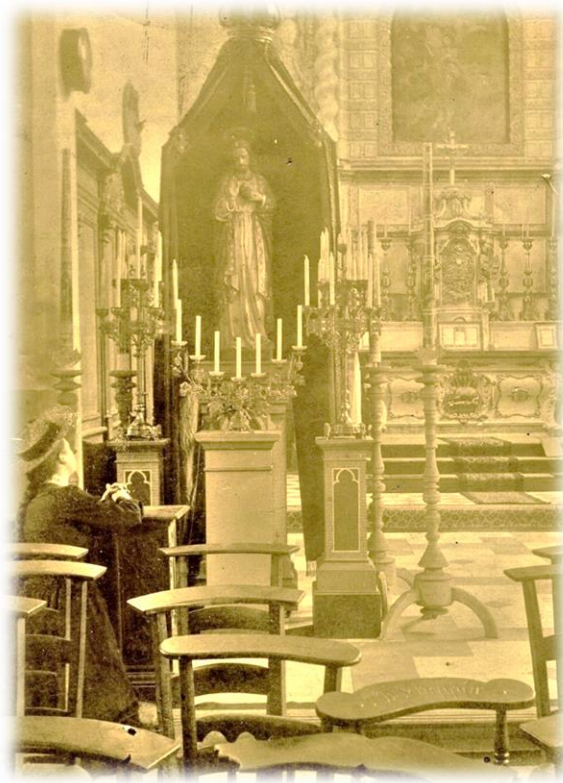
Correcties Raymond Evenepoel

Vormgeving: Walter Evenepoel

Uitgever: Erfgoed Rausa vzw, Varing 40, 1760 Pamel

Beeldmateriaal: Parochiearchief Pamel en archief Erfgoed Rausa

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie of welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Pamelse Pastoorsnotities

Gedigitaliseerd en becommentarieerd door Jan De Mont
Correcties: Raymond Evenepoel

Een uitgave van Erfgoed Rausa

Bladwijzer

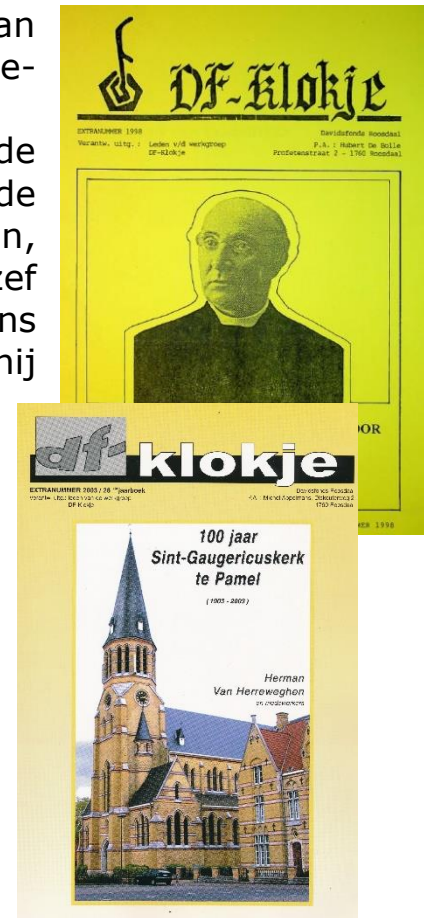
Bladwijzer	5
Voorwoord	6
Handschriften	8
De notities van E.H. Van Eyndhoven I	9
Tussenvoegsel over de Kluis	35
De notities van E.H. Van Eyndhoven II	38
De notities van E.H. Janssens	43
De notities van E.H. Geeraerts	52
De notities van E.H. Van Eyndhoven III	64
E.H. Van Eyndhoven over WOI	71
Enkele verduidelijkingen	77

Voorwoord

Deze bijdrage is een woordelijk overgetypte tekst van een in handschrift geschreven boek over de geschiedenis van Pamel.

Dit boek meet 16,5 cm x 26 cm en bevat 105 met de hand geschreven bladzijden. Het bevat verschillende handschriften: dat van pastoor Hendrik Van Eyndhoven, van pastoor Jozef Janssens en van pastoor Jozef Geeraerts, maar ook een aantal fragmenten in het Frans geschreven en een tekst waarvan we vermoeden dat hij genoteerd werd door pastoor Verwimp.

Wij hebben de teksten aangevuld met kran-tenknipsels uit het (digitale) krantenarchief van de Stad Aalst en fotomateriaal uit het Parochiearchief Pamel, het Plaatselijk Historisch Centrum Eindhoven en het archief van Erfgoed Rausa. Wij vonden hiervoor ook informatie in het boek '100 jaar St.-Gaugericuskerk te Pamel' Herman Van Herreweghen en medewerkers, een publicatie van Davidsfonds Roosdaal, Extra-nummer van het DF-klokje 2003 en van dezelfde auteur en dezelfde uitgever 'De Memoires van Z.E.H. Pastoor Henricus Van Eyndhoven', het DF-extranummer van 1998.

Veel jongere mensen zijn vandaag minder vertrouwd met het lezen van oude handschriften. Met deze publicatie willen wij de oude geschriften voor hen meer toegankelijk maken.

Wij kozen ervoor om de teksten letterlijk over te typen, omdat dit volgens ons het tijdsbeeld beter weergeeft. Wij vinden zelfs dat we met de originele weergave haast de geur van vergeeld papier kan ruiken.

Wij willen hier ook onze uitdrukkelijke dank betuigen aan de leden van het Pamelse Kerkfabriek voor het vertrouwen dat ze ons gaven.

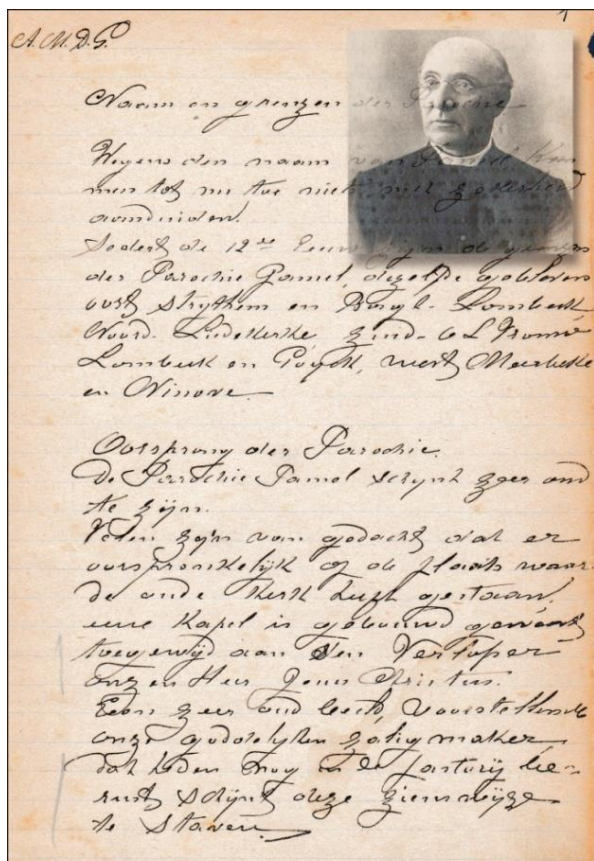
Heel veel dank ook aan Raymond Evenepoel die de overgeschreven stukken heel nauwgezet corrigeerde.

Jan De Mont, zomer 2022

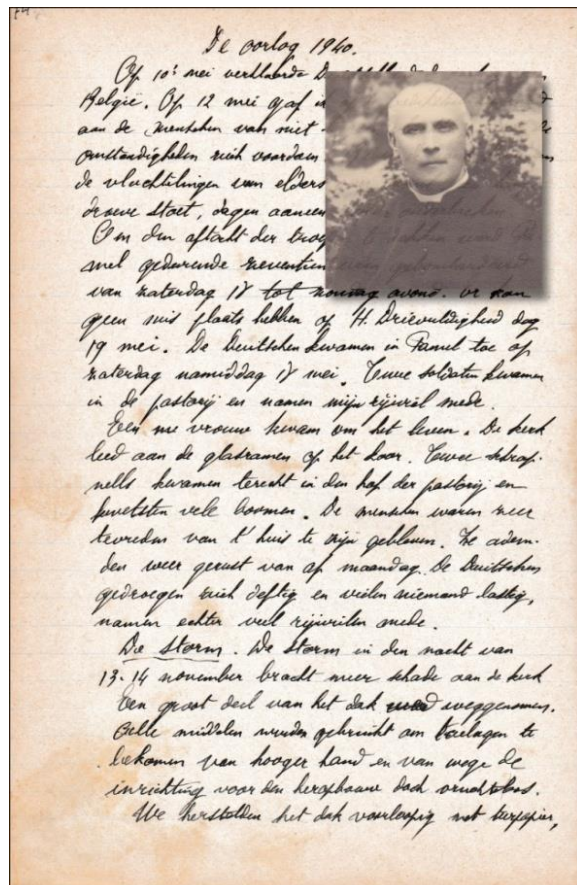

Den **HEILIGEN LAURENTIUS**,
Patroon tegen Brand, aan Menschen, Vee en Vruchten,
wordt geëerd tot PAMEL in Braband.

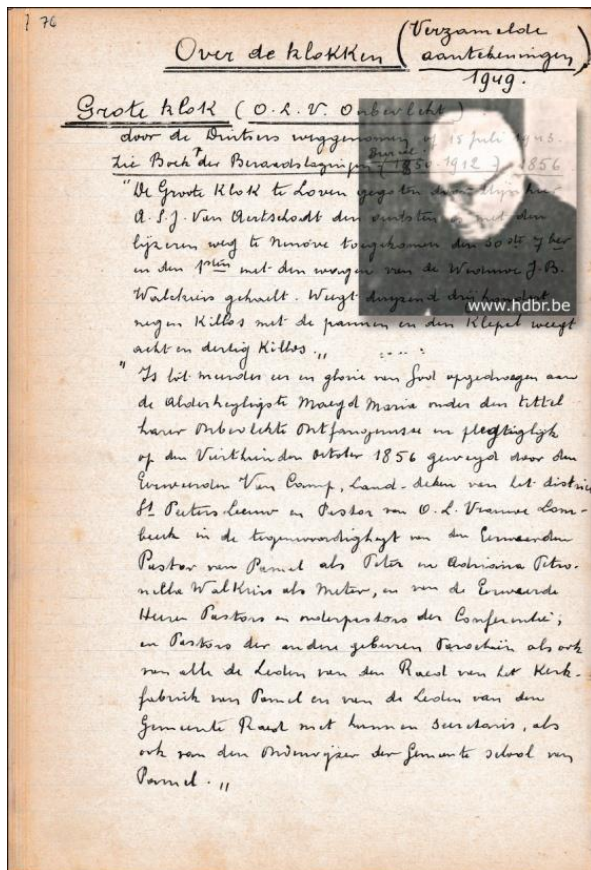
Handschriften

Handschrift E.H. H. Van Eyndhoven

Handschrift E.H. J. Janssens

Handschrift J. Geeraerts

Blz.1

A.M.D.G. (Ad Majorem Dei Gloriam- (*tot meerdere eer van God*)
(Lieveleingspreuk van Ignatius van Loyola stichter van de Jezuïetenorde 1534)

Naam en grenzen der Parochie.

Wegens den naam van Pamel kan men tot nu toe niets met zekerheid aanduiden.

Sedert de 12de eeuw zijn de grenzen der Parochie Pamel, dezelfde gebleven, oost Strijtem en **Borgh**-Lombeek, noord Liedekerke, zuid O-L-Vrouwe Lombeek en Goyck, west Meerbeke en Ninove.

Oorsprong der Parochie.

De Parochie Pamel schijnt zeer oud te zijn.

Velen zijn van gedacht dat er oorspronkelijk op de plaats waar de oude kerk heeft gestaan, eene Kapel is gebouwd geweest toegewijd aan den Verlosser onze Heer Jezus Christus.

Een zeer oud beeld, voorstellende onze goddelijken zaligmaker dat heden nog in de pastorij berust schijnt onze zienswijze te staven.

Blz.2

In latere tijden is deze kapel vergroot geweest en ten jare 1676 werd de middebeuk der Kerk gebouwd in den bouwstijl genoemd Renaissance.

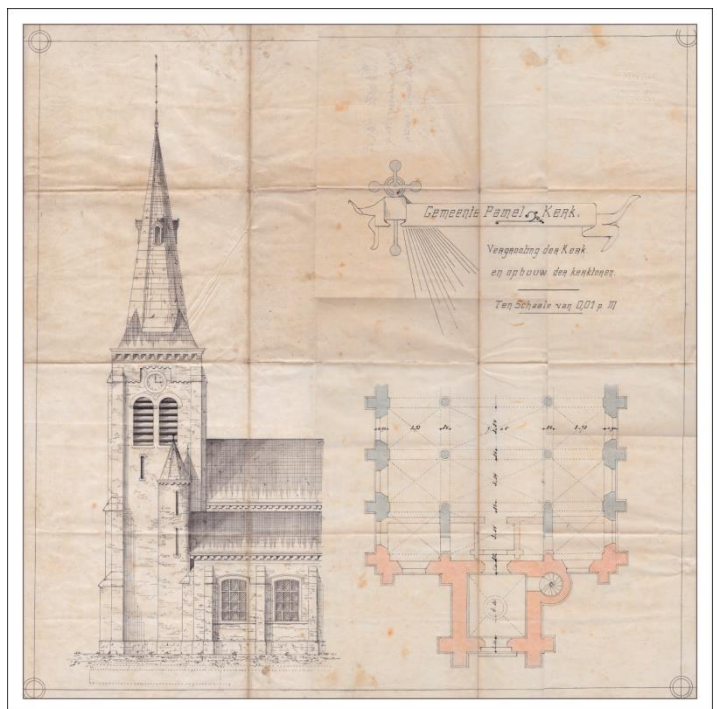
Vroeger nogthans moet de Kerk in Gotischen stijl zijn gebouwd geweest.

Als men ten jare 1904 de oude Kerk heeft afgebroken zijn hiervan nog duidelijke bewijzen gevonden.

Ten jare 1866 is de Kerk merkelyk vergroot met eenen kruiskoor en koor. In het jaar 1877, is het dak der oude kerk vernieuwd en de oude toren verhoogd, en er is eenen spil op geplaatst geweest.

Deze plannen waren opgemaakt geweest door den Provincialen Bouwmeester Hansotte.*

Deskundigen nogthans waren van gedacht dat de oude toren niet stevig genoeg was gebouwd en te zeer versleten en gebersten was om het gewicht van bijgevoegd metselwerk en eene hooge torenspil te dragen.

Blz.3

Heu! Heu! subito cadit turris Pamelensis recunstructa.

Op 9 maart 1879, zijnde een zondag, 's avonds om 7 uur stortte de toren in, ziehier in welke omstandigheden.

Reeds gedurende den opbouw de verhoging uitmakende van de ouden toren en het plaatsen der torenspil, had men opgemerkt dat de grondvesten van den toren een weinig zakte. Dit kon men bestadigen in den vloer der Kerk.

Ook werd er een beweging bestadigt in het metselwerk van den toren boven de bogen aan 't hoogzaal.

Ingezien daar van vroeger tijd reeds eenige scheuren in de muren bestonden, en deze door het bijgevoegd gewicht vergrootten overdenkte de Bouwmeester het noodig deze muren met dikke ijzer ankers te voorzien.

Deze voorzorg scheen de beweging in den muur min of meer tegen te houden, maar in 't begin der maand maart 1879, werd een licht gekraak en beweging in de muren van den toren op de hoogte der Hoogzaal opgemerkt.

Blz.4

Men had van deze zaak aan den ouden E.H. Pastoor Van Mollem, die meer als 80 jaren oud, en ziekelijk was, niet gesproken om hem niet te bedroeven of te verontrusten. Na het lof **zeijde** de koster Victor De Beenhouwer, aan den onderpastoor Mr. Van Eyndhoven, dat er gedurende de Hoogmis kalk en bezetsel van de muren op 't Hoogzaal was gevallen, en dat de scheuren in den toren gedurende eenige dagen merklijk vergroot waren.

Dadelijk ging men de zaak van nabij onderzoeken. Het bovendeel van den toren was gansch ongehinderd, maar deze was ontrent vijf centimeters van het gewelfsel der kerk afgeweken.

Dit was een klaar bewijs dat den toren langs den westerkant afweek.

De Kerk werd dus gesloten en de nabij zijnde personen verwittigt, dat zij van den toren moesten verwijderd blijven.

Blz.5

Eenige minuten vóór zeven uren kwam de koster aan Mr. den onderpastoor vragen of hij nog moest den Angelus kloppen.

Bijden gingen naar den toren nogmaals zien, en dan begonnen de glasruiten uit de vensters in den voorgevel (*de tekst "van den toren" werd doorschraapt*) te springen.

Juist op den slag van zeven uren stortte met groot gedruis de toren in.

De contreforts (*'red. steunpilaren*) op de hoogte van 't hoogzaal weken uiteen en met dezen weken ook de muren op dezelfde hoogte.

Het bovendeel van den toren, tot dan toe nog ongehinderd, week niet uiteen, maar werd door den val verbrijzeld. De torenspil onderging 't zelfde lot.

Dien avond was het stil weder, en de lucht klaar en helder.

Een wolk stof verhief zich in de hoogte en op meer dan eene uur in den omtrek had men het gedruis van den val des torens gehoord.

Op eenige minuten tijd was geheel het kerkhof met nieuwsgierigen vervuld.

DE DENDER-BODE.

ABONNEMENTPRIJS: 6 FRANKS 'S JAERS. — De inschrijving en

YZEREN WEG. — VERTREKUREN UIT AELST

Dendermonde. 4-55 6-45 8-45 12-25 3-00 6-40 10-05
Lokeren. 4-55 6-45 8-45 12-25 3-00 6-40
Mechelen. 4-55 6-45 8-45 12-25 3-00 6-40
1-04 Exp. 1° 2° 3° kl. 2-50 3-00 6-00 6-40
10-04 Exp. 1° 2° 3° kl.
Antw. 4-55 6-45 8-45 12-25 3-00 6-40
1° 2° 3° kl. 2-50 3-00 6-00 6-40
10-04 Exp. 1° 2° 3° kl.
Brussel, langs Denderleeuw. 4-00 6-00 7-45 8-12
9-18 11-51 1-04 E. 1° 2° 3° kl. 2-50 3-00 6-00
6-40 8-40 9-09 10-06 Exp. 1° 2° 3° kl. Den zondags
8-59 's avonds: luidt stil in de tusschenstaten.
Leuven, Thienen, Luik, Verviers 4-40 6-45 8-45 en 8-12
Exp. 1° 2° 3° kl. 7-50 9-12 (11-52 10-06) 10-04
Exp. 1° 2° 3° kl. 2-50 3-00 6-00 6-40 8-40
10-06 Exp. 3 kl.
(1) Nota. De letter t beteekent langs Termonde en de letter d langs Denderleeuw.

AELST, 15 MEERT 1879.

DE BEWEGING.

De ontzaglyke beweging die 't gansche land door, als by tooverslag, tegen het goddeloos wetsontwerp op 't lager onderwijs is ontstaan, breidt zich, van dag tot dag, meer en meer uit. III. onze Bisschoppen hebben, in hunne bevelbrieven, de stem laten hooren. Zy legden 't gevaar bloot dat er voor den Godsdienst en voor 't Vaderland in 't godshatend wetsontwerp is gelegen en droegen terzelfdertijd aan op de ongehoorde hypokrietiery waarmede het bekeert is.

Het catholyke volk gaf gehoor aan de stem zyner bisschoppen en stond als een man recht om tegen 't goddeloos wetsontwerp te protesteren.

Van daer al die meetingen die dagelyks tot in 't geringste dorpje gehouden worden.

Van daer al die verzoekschriften met duizenden handteekens bekleed welke als protestatie naer de Volkskamer gestuurd worden.....

Waeruit spruit die wonderbare en troostvolle eensgezindheid onder 't catholyke volk voort?....

Wel, omdat het catholyke volk begrypt dat de liberalen den H. Godsdienst onzer voorvaderen, yne christene zedeleer en de tien geboden Gods uit 't volksonderwys willen sluiten en zoo de zielen onzer kinderen aan de Kerk ontrukken;

Omdat men het H. Kruisbeeld, dat teken onzer verlossing, het beeld der H. Margd Maria en Moeder Gods, het gebed, de goede en zedige boeken uit de school wil verbanen;

Omdat de catholyke priesters als echte heiligen, die men afschuwen moet uit de

men, verkeerden dan ook in die meer lachten kortelyk met de catholyke bewoening, op eens zondt het alvillige 't Vincentiusgenootschap, minister Raquems, een schrift in de wereld 't wist dat de beweging tegen de gods schoolwet inderdaad zoo krachtig, z zagwekkend is dat zy een hoogerham en vrees baren doet.

Wy bedoelen hier den omzendbrief d' minister Jolin-Jacquemys aan de Goev der provincien komt toe te sturen met van uitgebreide publiciteit ten einde d kantingen die het wetsontwerp-Van II by 't volk ontmoet, te bestryden.

De omzendbrief waer van spraak ministeriele boterham ter lengte van sommen druks in den Monitor en bele één puntje dat niet, sedert weken, door tholyke redenaers en de vrye drukpers gevierende wyze is verzuimd geweest.

Boven de onbeschoffheid in zekere h digingen, 't geen bewyst dat onze a vertegenwoordiger, M. Waer, den naz op den kop sloeg, is de omzendbrief een te pleitrede om aan het godvergetend ontwerp een nieuw masker van schyheid te bezorgen daer het eerste door velbrievien der Bisschoppen, door de schriften en redevoeringen van moedigen en door de aenrandingen der vry pers in stukken was gescheurd.

Minister Robin wil aen 't volk opdrac de Godsdienst uit de school niet zal ver worden.

Maer denkt M. Robin dan dat hy neulien of kwibussen voor handen heeft?

De catholyke priesters, de vertegenwoordigers by uitsluitendheid van onzen H. Godsdienst worden ten tijde van de

— Zondag ten 7 ure 's avonds heeft te Ledeberg-Pamel een voorval plaets gehad, dat erge gevolgen had kunnen hebben. De kerkstoren is met een verschrikkelijk gedruis ingestort en heeft in zyn val een groot gedeelte der kerk vernield. Gelukkig bevond zich niemand in de kerk: de onderpastoor met eenige andere personen hadden haer nauwelyks dry minuten voor de instorting verlaten. In 1878 had men den toren met eene spits bekroond; vooraleer dit werk voltrokken was, had men reeds bestatigd, dat een der steunsels een oude pilaer min of meer ingezakt was. Sedert dien had men niets meer bemerkt, toen eenige dagen geleden het kraken der vensterruiten langs den kant van den toren, de aendacht der geestelykheid had opgewekt. De pastoor had juist eene depeche geschreven, om den provincialen bouwmeester, die het plan heeft opgemaakt, ter plaetse te roepen, toen het ongeluk geschiedde.

indr. 50 cent.

TIEN:

Archie, Braine-le-

5.40 6.30

1° 2° 3° kl.

Geel, 5.15 7.24

8.51

Naard, Aangeen,

9.7.50

1° 2° 3° kl.

0.00 5.00 7.48

LOKAREN EN GENT

50 7.15

1° 2° 3° kl.

15 7.05

1° 2° 3° kl.

15 2.00 7.48

kelde het histo-

re goede uitla-

en, opleverde,

1° noot, tydens

ernstige grief

por de geestely-

overheden is

k dan het god-

Myravers van 't

in duidelyk het

macconick labe-

de verdooving

ienstgeest in de

en ons onver-

der vroeger

2° M. Leopold

voorzag heeft

chbare spreker

het wetsont-

sthaer tentoon-

en 't macconick

naker afrukte

achten pogt te

by dit kortbo-

en wy die zoo

de redevoering,

goedkeuringen

werd, in haer

meester, M. Van

werp onder op-

de liberalen, die

ste verdodigers

het wetsontwerp-

roekeloze wyze schenden en verbeuren.

Onze moedige heer Burgemeester herbeelde

Digitaal krantenarchief-Stad Aalst

Blz.6

's Anderendaags en de volgende dagen, kwamen duizenden nieuwsgierigen uit gansch den omtrek dit droevig schouwspel bezichtigen.

Droevig, inderdaad, was het uitzicht der Kerk.

De toren was in eenen grooten puinhoop veranderd.

De torenspil lag verpletterd op 't kerkhof.

Het dak der Kerk was gedeeltelijk door den val van den toren, weggerukt.

De Hoogzaal en 't portaal der Kerk, in eiken hout gemaakt en met smeedwerk en beelden versierd, was geheel **verbreisel**.

Hier en daar tusschen de puinen ontdekte men pijpen van het orgel, stukken van boeken, planken en balken, in één woord: 't was een echte vernieling.

Als de eerste ontroering voorbij was begon men te beramen wat er in deze droevige omstandigheden te doen stond.

De E.H. Van Mollem, Pastoor, oud en ziekelijk zijnde kan zich met de zaak niet bemoeien, de geldmiddelen waren door het opbouwen van den toren uitgeput.

Blz.7

Er moest nogthans een onmiddellijk besluit genomen worden om in dezen hachelijke toestand te voorzien.

Men stelde dus voor de puinen zoo haast mogelijk weg te voeren.

Wondere zaak daar ontdekte men de drij klokken nog hangende in den klokkenstoel gansch ongedeerd en ongeschonden.

De puinen weggeruimd zijnde werd het overblijvende deel der Kerk met een planken schutsel afgemaakt.

Ondertusschen had de Bouwmeester Mr. Hansotte, een plan gemaakt om door eenen stevigen muur het overblijvende deel der Kerk af te sluiten, om alzoo, in afwachting van betere tijden, voorloopig den dienst te kunnen doen.

Strikt genomen zou de Bouwmeester Hansotte, aan de Kerkfabriek schadevergoeding hebben moeten betalen.

Maar ingezien hij vooraleer hij het werk kreeg zijne vrees en mistrouwen had uitgedrukt is er tegen hem geene vervolging ingespannen geweest.

Blz.8

Een onverwacht alarm 1879

Op Sinxendag onder de hoogmis was de Kerk van Pamel gansch vol volk.

Eenige personen hadden plaats genomen tegen het plankenschutsel dat voorlopig aan den ingang der Kerk geplaatst was.

Aan de offerande der mis viel er eenen ruit uit een venster in het benedendeel der Kerk.

Eenige personen sprongen recht meenende dat weer een deel der Kerk ging instorten. Op eenen ogenblik sprongen al de aanwezigen in de Kerk recht, en wilden allen ijlings wegluchten. Allen waren van gedachte dat hun leven in gevaar was.

De schudding was zoo groot dat de eene over den anderen wegsprong, om zoo gauw mogelijk buiten te komen.

't Was een geschreeuw en gehuil alsof de wereld verging.

Als omtrent de helft der aanwezigen was buiten gevlucht, begon men te begrijpen dat er vergissing bestond en de zaak tenemaal overdreven was..

Gelukkiglijk waren er geene menschenlevens te betreuren.

Blz. 9

maar velen hadden lichte kneuzingen bekomen, velen had daar blauwe schenen gelopen en hunne kleederen verscheurd.

Hoeden en klakken, kerkstoelen en paternosters waren met honderden verloren, onder 't vrouwvolk vooral waren er velen wiens kleederen sterk beschadigd waren.

Eenige weken later had nogmaals om eene nietige oorzaak eenen nieuwe opschudding plaats, maar toen was men spoediger tot bedaring gekomen.

Deze vrees der parochianen was nogthans niet geheel ongegrond, omdat het nog rechtstaande deel der Kerk door den val van den toren verrekt en gescheurd bouwvallig was.

Nog gedurig was eenieder onder den indruk van het ijselijk gevaar waaraan men korts te voren ontsnapt was, want indien de instorting van den toren onder de Hoogmis was voorgevallen, dan hadden ongetwijfeld verscheidene honderden menschen onder de puinen begraven geweest.

*Zo zou de kerk er kunnen uitgezien hebben vóór de val van de kerktoren
(digitale reconstructie aan de hand van oude foto's en plannen, © Jan De Mont)*

Blz. 10

Wegruiming der puinen en plaatsing eener klok.

Eenige dagen na de instorting van den toren begon men met de puinen weg te ruimen.

De witte steenen, en die welke nog bruikbaar waren, werden op 't kerkhof tot hoopen bijeen verzameld, het houtwerk der spil en van het dak der Kerk werd onder eenen hangard bijeen gebracht en het steengruis werd gebezigd om in den **omvang** der Kerk de wegen te verbeteren.

De twee grootste klokken werden onder een afdak tegen de Kerk geplaatst. De kleinste klok werd op drij staanders in den voorhof van den koster opgeheist, en heeft daar gediend om de diensten aan te kondigen tot dat zij eindelijk in 't jaar 1904, tot de nieuwe Kerk, met de twee anderen is overgebracht.

Blz. 11

Diefstal in de Kerk. (1901)

Gedurende den winter van 't jaar 1901 zijn er twee dieven de Kerk komen bestelen.

Bij middel van breekijzers hadden zij de buitendeur geopend.

De deur der sacristij, die met stevig slot en ijzeren belegsels voorzien was weerstaand aan hun geweld.

Dan hebben zij eenen opening in den muur gemaakt, en zoo eindelijk, en zijn zoo de sacristij binnen gedrongen.

De eiken kas met zes zware sloten en ijzeren banden voorzien weerstond ook aan hun geweld. Hun roof bestond enkel in eenige reliquiën eene bel, en verders nog eenige voorwerpen van geringe waarde.

's anderendaags heeft het Parket van Brussel een nauwkeurig onderzoek gedaan en bevel gegeven, al de teekens aan 't tabernakel en aan de deuren door de breekijzers te weeg gebracht zorgvuldig te bewaren.

Eenige weken later werden twee verdachte personen te Brussel aangehouden en in hunnen reiszak vond al 't noodige gerief van Kerkdieven.

*Interieur oude kerk van Pamel
ten tijde
van de diefstal.
Foto ter beschikking
gesteld door
Mw. C. Lindemans*

DE DENDERBODE.

Vrij onafhankelijk volksgezind orgaan van de Stad en 't Arrondissement van Aalst

GODSDIENST, HUISGEZIN, EIGENDOM.

Dit blad verschijnt den Woensdag en Zaterdag van iedere week, onafgekeken van den volgende dag. — De prijs ervan is: tweemaal ter week voor de Stad 5 frank; met de Post verzonden 6 frank 's jaars, fr. 3-25 voor zes maanden; fr. 1-75 voor drie maanden, voorop te betalen. — De inschrijving eindigt met 31 December. — De onkosten der kwitantien door de Post ontvangen zijn ten laste van den schuldenaar.

Men schrijft in bij O. Van de Putte-Goossens, Korte Zoutstraat, N. 31, en in alle Postkantoren des Lands.

Coat of arms.

VADERLAND, TAAL, VRIJHEID.

Per drukregel, Gewone 15 centiemmen; Reklamen fr. 1,00; Vonnisse op 3^e bladzijde 50 centiemmen. — Dikwijls te herhalen bekendmakingen bij accoord. — Niet opgenomen handschriften worden niet teruggezonden. — Heeren notarissen moeten hunne inzendingen doen, uiterlijk tegen den dinsdag en vrijdag in den voormiddag.

Voor de advertentiën uit vreemde landen zich te wenden ten Bureau van dit blad.

Aalst, 30 Nov

Leest en v

«Den Dend

Alwie

nement neen

DENDERB

het jaar 190

betaalt, zal h

heden af tot

GRATIS ont

VRIJH

Dit woord is een a

harten past: iedere p

ook op heel vaandel ge

Zoo hatelijk als dese

is de vrijheid; de men

getag is geene kunst

betrakt van het w

verwroeg te worden

allen, die te raden ga

krochten der logies.

Wij hebben plichten

nakemen is ons recht, daar is onze

vrijheid. Ons hinderen in het vervullen

onzer plichten is dwang plegen.

Doch zij die tafelen waren om de

— Een dezer laatste nachten zijn die-
ven in de kerk van Ledeberg-Pamel ge-
drongen en hebben er, bij middel van
braak eene menigte voorwerpen van groo-
te weerde gestolen. Het is de negende
kerkdiefstal die men in minder dan eene
maand te melden heeft.

De eerste dezer doku-
menten des oop-
en vooruitgang van
de menschen; 't tweede
de toestand goed is.
In woerdig 71 sange-
men totaal van 3850
pittier belant de
lenen voor den letter
op voortdurend aan
Aalst dat de Dood
rijgen vooruitgang
hem, die er waart-
st van is. « Dese
dijltig toegelicht.
geen vervulgen
dige gewerboon-
verhoogen en laten
dure nieuwe ligtre-
de, goud werd eens
gemaakt, openbare
alle kanten inge-
ing en de vraag tot
van Nieuwe, Zelo-
schoten, Carrières,
dijct.
te werden op deze
teggengomen. Ein-
nans tot de kinsting
te voor gevolg heeft
nagemeenheid van
Leliet, voorzitter
ijter, MM. Faust
Frankant; Brichus
de Meunier voor
te voor Antwerpen
Vlaanderen. Het
door MM. Stou-
saken en Dams. M. Martelmas, voor-
sitter der inrichtende maatschappij van
het XIe leendofent is het 10^e lid van het
bestuur.

CELLOET DAN

Een toppunt
van Ezclarij

De bestrafte voor de twee ongelukken:
46,888,452 franken.
Voor de goedarmen, 4,267,400
Te betalen: 42,621,052 franken.

Digitaal krantenarchief-Stad Aalst

Blz. 12

De twee verdachte personen werden in hechtenis genomen, en ingezien er op eenige weken tijds in tien of twaalf Kerken gestolen was, ging men alom onderzoeken of er nergens geene sporen hunner breekijzers bestonden.

Zoodra deze op de verwrongene deuren werden toegepast kon men aanstands bestadigen dat de dieven hier aan 't werk waren geweest.

Van een van de breekijzers was eenen hoek verdwenen, en als men dit in de indruksele in de deuren teruggebracht, toepaste, kon men bestadigen dat juist dien hoek in de deur ongehinderd was gebleven.

Dit was een klaar bewijs.

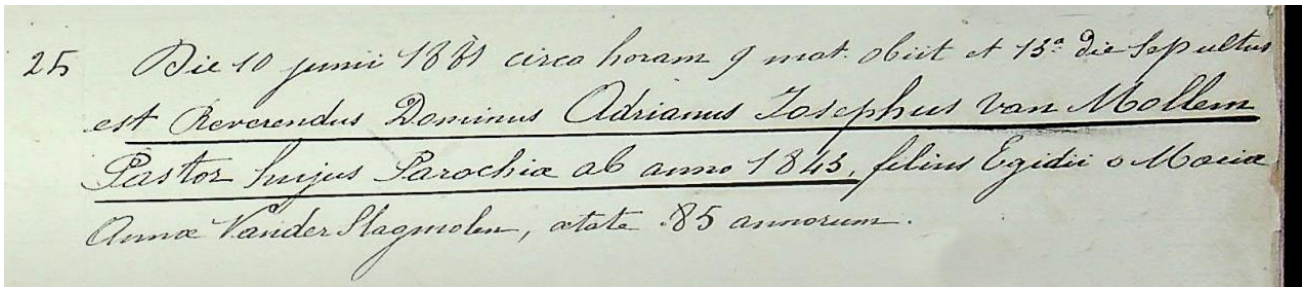
Deze twee dieven uit het Walenland oorspronkelijk, zijn tot tien jaren gevangenis veroordeeld geweest.

De deur der eiken kas die nog in de sacristij staat, heeft op den tribunaal te Brussel tot bewijs gediend.

Aan eenige deuren der kassen in de sacristij zijn herstellingen gedaan na de inbraak, gelijk men thans nog kan bestadigen.

Blz. 13

A.D. 1881, die 10de Junii obiit et 13^a sepultis et Adm.Rev. Dominnus-Adrianus-Josephus Van Mollem pastor in Pamel de anno 1843, actate 85 annorum.

Deze was de eerste wereldlijke priester die als pastoor der parochie van Pamel heeft bestierd.

Vroeger was dit bestuur toevertrouwd geweest aan de Witheren van het klooster van Ninove.

Als in 't jaar 1866 de kerk van Pamel is vergroot, was er ernstig spraak geweest deze te verplaatsen en ze in 't midden der parochie over te brengen. Dit voorstel nogthans, ofschoon door het grootste deel der parochianen goedgekeurd, had ook eenige tegenstrevers, en omdat men de hernieuwing der mogelijkheden vreesde die bij 't verplaatsen der Kerk in de naburige parochie uitingen hadden plaatsgehad werd dit voorstel eindelijk van de hand gewezen.

Blz. 14

In de maand Juli van 't jaar 1881 werd de E.H. Jac. Jonckers * (red. Pastoor 24-05-1881 tot 22-03-1890) later Deken benoemd te Bierbeek bij Leuven, tot pastoor te Pamel aangesteld.

Van in 't begin van zijn pastoorschap was hij reeds van gedacht de Kerk naar 't midden der parochie over te brengen.

Maar de omstandigheden waren niet gunstig en vooral de geldmiddelen ontbraken. Deze zaak dus bleef sedert enige jaren onbeslist, maar werd niet te min gedurig besproken.

In 't jaar 1890, na het vertrek van den Eerw. heer Jac. Jonckers, werd de E.Heer H.P. Van Eyndhoven, onderpastoor der parochie sedert 1877, tot pastoor benoemd. (red.hier schrijft hij over zichzelf in de derde persoon)

Eenige Heeren, leden van de Kerkfabriek en van den gemeenteraad, deden eenige tijd daarna 't voorstel de oude Kerk op te bouwen, te vergrooten, en er eenen nieuwen toren bij te voegen.

Blz. 15

De Heer Bouwmeester Alf. Struyven van Schaarbeek (Brussel) had eene plan opgemaakt van eenen nieuwen toren, en vergrooting der Kerk.

Deze vergrooting bestond in het heropbouwen van het ingestorte deel door den val van den toren.

Er verliepen eenige jaren zonder dat dit plan ten uitvoer werd gebracht.
De uitvoering zou ongeveer 70 of 80. duizend franks beloopt.
Dan was de zaak der verplaatsing der Kerk definitief beslist,
(hier is de tekst veranderd in)

" Dan kan er geen spraak van verplaatsing meer zijn" en de parochiekerk zou dus altijd aan 't uiteinde der parochie staan.

Ondertusschen werd er bestadigt dat, door den val van den toren, het overblijvende deel de Kerk meer had geleden dan men tot dan had gepeinsd.

De muren weken gedurig meer en meer uiteen, de scheuren die reeds vroeger in de bogen van het laast opgebouwde deel (1866) der Kerk bestonden, werden telkens grooter, en bij een nauwkeurig onderzoek ondervond men dat

Blz. 16

de gevel der Kruiskoor boven langs den noordenkant 16 centimeters was afgeweken.

Om de instorting te voorkomen werd het noodig geoordeeld, het bovendeel der overblijvende gebouwen der Kerk met anckers te voorzien.

Door dit alles was de zaak der heropbouwning der Kerk nog meer en meer ingewikkeld.

Immers om goed werk te verrichten moeten al de bogen der Kerk, en dus ook de gewelfsels der Kerk uitgebroken, en het dak hersteld worden.

Daarbij de muren van het schip der Kerk (middebeuk en zijdebeuken) waren versleten, zij waren opgebouwd omtrent het jaar 1667.

Om al die redens kwam de zaak der verplaatsing der Kerk wederom voor goed op 't tapijt.

Dit gewichtig ontwerp bleef nogthans onbeslist tot het jaar 1896, wanneer zijne Eminentie de Kardinaal Goossens, het vormsel aan de kinderen der parochie kwam toedienen.

Blz. 17

Ontwerp van de verplaatsing der Kerk.

Zijne Eminentie de Kardinaal Aartsbisschop had aan den pastoor der parochie zijne verlangen uitgedrukt met deze over die belangrijke zaak te handelen, en van hem de noodige inlichtingen te bekomen om eene ernstige beslissing te nemen.

Het Cadastraal plan der gemeente werd den Aartsbisschop aangeboden opdat hij de visu over de ligging der parochie zou kunnen oordelen.

Drij voorstellen waren mogelijk en onder de parochianen in bespreek:

1° De Kerk herstellen, vergrooten, en eenen toren bouwen.

Dan bleef de Kerk voor altijd op 't uiteinde der parochie gelegen.

2° De parochie in drij verdeelen.

Dus de Kerk van Pamel laten bestaan, de Kapel van Ledeberg parochiekerk maken, en te Poelck eene nieuwe Kerk en pastorij bouwen.

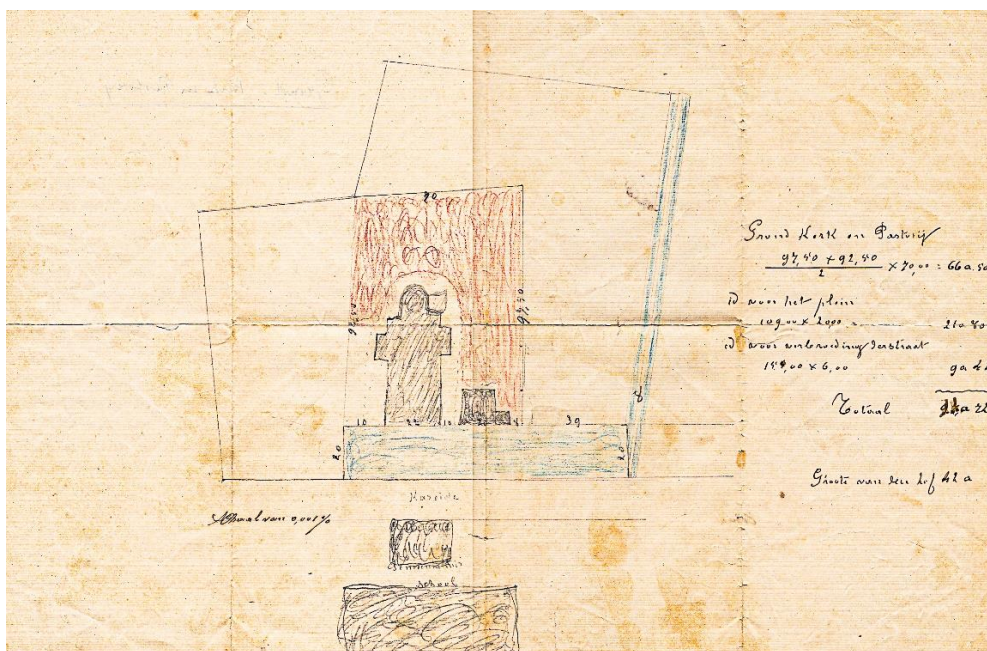
In dit voorstel kwamen ook vele moeilijkheden voor handen.

Blz. 18

Vooreerst de uitgestrektheid der gemeente beloopt maar tot ruim duizend hectaren. De afstand der drij Kerke zou dan te kleine zijn.

Daarbij, men zou de Kerk van Pamel moeten herstellen, en te Poelck eene nieuwe Kerk en pastorij bouwen, en wat de Kapel van Ledeberg betreft, deze de eigendom zijnde van den Hertog de Levis de Mirepoix, kan voor parochiekerk niet dienen als zij hiervoor door de eigenaars niet werd afgestaan.

Nog andere opwerpingen werden door de parochianen tegen dit voorstel ingebracht, en het grootste gedeelte dezer verlangde de Kerk in het midden der parochie te zien opgericht worden.

Schets gemaakt door pastoor Van Eyndhoven

Nadat de zaak langen tijd besproken en verhandeld was drukte eindelijk de Aartsbisschop zijn verlangen uit de Kerk tot het middelpunt der parochie over te brengen.

De pastoor deed aan zijne Eminentie den Aartsbisschop verstaan dat deze zaak met vele moeyelijkheden zou gepaard gaan.

Blz. 21

Vooreerst de geldmiddels ontbraken om dit groot ontwerp: het bouwen van een nieuwe Kerk en pastorij uit te voeren.

De gemeente was niet in staat om eene voldoende toelage te geven.

De zaak zou door de parochianen die in de omtrek der oude Kerk wonen bestreden en tegengewerkt worden.

Eindelijk er bestond geene zekerheid dat men voor de verplaatsing der Kerk in den gemeenteraad de meerderheid zou bekomen.

Nogthans zijne Eminentie drukte nogmaals aan den pastoor zijn verlangen uit deze gewichtige zaak met ijver en voorzichtigheid te ondernemen, en ze onder zijne bescherming en met hulp Gods voort te zetten en te voltrekken.

Blz. 20

Voorloopige schikkingen.

Vooraleer deze zaak in de parochie bekend te maken, oordeelde de pastoor het noodig den zakentoestand nauwkeurig te onderzoeken, en de middelen in 't werk te zetten die voor den goeden uitval konden bijdragen.

De plaats van het Gemeentehuis scheen de geschiktste te zijn voor het bouwen eener nieuwe Kerk.

Als er omtrent het jaar 1866 spraak was geweest de Kerk te verplaatsen, had men ook de Varing voor het Gemeentehuis aangeduid.

De familie Van Tricht, Tiburze Adolf en Seraphine, woonachtig op de Brusselstraat in 't Hof ten Seype, deed het volgende aanbod.

Gratis aan de Kerkfabriek eene halve hectare grond afstaan en een halve hectaar met grond der Kerkfabriek verwisselen.

Deze voorstel was voor hun voordelig omdat zij daar nevens nog 2 hectaren land in eigendom hadden, en tevens ook voor de Kerkfabriek omdat de

Blz. 21

aangeboden grond voor Bouwplaats zeer wel geschikt was.

Op 3 april 1898 in de zitting van de Kerkfabriek werd er beslist eene nieuwe Kerk en pastorie te bouwen.

Zoodra deze beslissing in de parochie bekend was werd er veel over de zaak gesproken.

Het grootste gedeelte der parochianen was te vreden, maar degene die in den omtrek der oude Kerk woonden gaven dadelijk hun misnoegen te kennen.

Na reeds verscheidene vergaderingen te hebben gehouden kon de gemeenteraad moeiyelijk tot eene beslissing komen.

Eenige der leden waren tegen den voorstel, anderen keurden het goed maar wilden niet stemmen tegen de medestand hunner vrienden en familieleden die in den omtrek der oude Kerk woonden, aan anderen eindelijk waren bedreigingen gedaan indien zij voor de verplaatsing stemden.

Ondertusschen was er eenige schade toegebracht aan eenige planten en bloemen in de hof der pastorie gedurende den nacht van 30 Juli 1898.

(zie beslissing des Kerkfabriek)

1938.
Fabrique de l'Eglise
de Pamel.

Objet
Construction d'une Eglise
et d'un presbytère.

Diocèse de la Fabrique de l'Eglise
de Pamel, le dimanche 3 avril 1898.

Réponse à la lettre
du 11 août 1898
n° 1308 m. 4325

Etaient présents, Messieurs Mathieu Buckmans
Président, Willem Lindhorst, curé Fr. Condens,
Bourgmestre J.B. Van Don Eckhout, Jean
Hannans, P. Van Don Bosse, membres, et
Jozua Haack, Secrétaire.

La Fabrique de l'Eglise, d'immense consistance
par le Bureau des Marguilliers a l'effet de prendre
des mesures pour passer au mauvais état
de l'Eglise paroissiale.

Considérant que l'Eglise est trop petite, et qu'il
y aurait lieu de l'agrandir;

Que la tour s'est écroulée en 1849, par suite
de la mauvaise construction et du mauvais état
du soubassement, et n'a pu être remplacée, faute
de ressources;

Que l'Eglise elle-même se lézarde, et menace
d'avoir le même sort, d'après l'avis de Monsieur
Dumortier, Architecte provincial, et d'après le
rapport de Mr. Alf. Huyghe, architecte à Schaer-
beek-Bruxelles.

Que les cloches sont reléguées dans un réduit in-
suffisant, et ne peuvent être utilisées, faute d'em-
placement;

Que dès lors la question se pose, avant de procéder
à de réfections importantes, et à une dépense con-
sidérable, s'il ne conviendrait pas de rechercher
un terrain plus résistant;

Considérant d'autre part que l'Eglise est actuellement
placée à l'extrême limite de la Commune, et
dans une situation aussi excentrique que possible,
que les enfants, qui pendant une grande partie
de l'année fréquentent le catéchisme à l'Eglise,
sont à une grande distance de l'école Commu-
nale, ce qui rend cette fréquentation très-difficile;

Blz. 22

Deze zaak nietig in haar zelve, werd merkelyk overdreven en bracht in den parochie veel opspraak te weeg.

De gisting werd zoo hevig dat op 3 augustus wanneer de zitting van den gemeenteraad plaats had, om over de verplaatsing der Kerk te beslissen, verscheidene honderde personen, vooral van Poelk, naar 't Gemeentehuis kwamen manifesteren. Voor hen droegen zij een cart(e)l waarop geschreven stond " wij willen de Kerk in 't midde".

Op dien dag werd met zes stemmen tegen vijf, door de Gemeenteraad de verplaatsing der Kerk gestemd.

Blz. 23

Nu moest er gezorgd worden over al de moeigelijkheden de voor de uitvoering van dit gewichtig werk voorkwamen te veropperen.

Het bestek was opgemaakt en gestemd als volgt:

1° Som der Kerkfabriek op het Grootboek geplaatst	30.000fr
2° Aan te gaane leening	40.000fr
3° Opbrengst van den verkoop der oude Kerk geschat op	10.000fr
4° idem der Pasrorijenhof	15.000fr
5° Vermoedelijke giften	21.000fr
6° Aandeel der gemeente in main-doevre '	5.000fr
7° Aandeel van Staat en Provincie	<u>60.000fr</u>
Totaal	180.000fr

De eerste groote moeilijkheid die op te lossen viel, kwam hieruit voort dat de Provincie weigerde haar aandeel, op 30.000 frs geschat te betalen.

Na langdurige onderhandelingen met de Bevoegde overheid, werd eindelijk door de Provincialen raad van Brabant de som van 15.000fr. gestemd.

Blz. 24

Gezien de meerderheid van dezen raad meerendeels uit liberalen bestond, die bijna overal de subsidie weigerde, of ze tot eene geringe som bracht, wierd dit aandeel van 15.000fr voorzien als buitengewoon veel.

Het Staatsbestuur had voor vasten regel aangenomen nooit in zijn aandeel, de verleende subsidie der Provincie te overtreffen.

Dus werd de som van 60.000frs met de helft verminderd en op 30.000fr gebracht.

Door die vermindering moeten de plannen, opgemaakt door den heer Julius Goethals, staats Bouwmeester der stad Aalst teenemaal veranderd worden.

Maar ingezien het plan door iedereen werd goedgekeurd, vroeg men de toelating dit het plan te behouden, en eenige delen der Kerk onvoltrokken te laten totdat men later over de noodige sommen zou kunnen beschikken.

Het bovendeel van den toren, den vloer der Kerk en de doopkapel werden dus voorwaardelyk van kant gelaten. De Gemeenteraad stemde er in...

Blz. 25

...toe zijn aandeel met 10.000fr. te vermeerderen, en zoo werd eindelijk het plan met de beschikbare geldmiddelen, in evenredigheid gebracht.

Daarna stelde de familie Van Tricht gedurig uit den beloofden afstand en verwisseling van hunnen eigendom te doen, die tot bouwplaats der Kerk en pastorie moest dienen, onder voorwendsel dat de zaken nog niet geheel en gansch in regel waren.

De gevers wilden geenen afstand doen vooraleer door de Bevoegde overheid de definitieve toelating verleend was om het werk te beginnen.

De deputatie van Brabant weigerde de noodige toelating te geven zoolang den afstand van den eigendom door notariëlen akt was geregeld.

Die zakentoestand duurde bijna twee jaren. Eindelijk werd door de Kerkfabriek voorgesteld de Kerk te bouwen hooger op de Brusselstraat, of op de hoogte van den Klei, voorbij de splitsing van de kaseide.

Blz. 26

Dit plan zou zeer waarschijnlijk door den Gemeenteraad niet goedgekeurd worden, omdat hiervoor de stem van Van Tricht en zijne vrienden noodig was.

Na langdurige onderhandelingen werd eindelijk de gedane belofte der Familie Van Tricht grootendeels ten hunner voordeele op nieuwen voet gesteld.

1º/ Er was nevens de pastorie eenen bouwplaats voorzien van zeven meters breed, om daar later een lokaal te maken dat zou dienen voor Patronage, Catechismuszaal, voor de vergaderingen van het genootschap van "Den H. Vincentius à Paulo", en voor de vergadering van de sociale werken enz.

Die plaats wilden de gevers niet afstaan.

2º/ Er moest in de akt van afstand een verwisseling van den bouwgrond vastgesteld worden dat er na den dood der gevers, drij eeuwig durende jaargetijden zouden gedaan worden op last der Kerkfabriek, ter hunner ziele lafenis.

Blz. 27

3º/ Er werden eindelijk nog verscheidene stipulatiën bijgevoegd ten laste van de gemeente, namelijk de plein voor de Kerk en pastorie, 100 meter lang en 30 meter breed, te bedekken met een laag steengeruis van 10 centimeter dik, den weg voor t Hospice door hunnen eigendom loopende te maken op breedte van 8 meter, en voor hunnen eigendom tusschen de Kerk en het huis van Joannes De Beenhouwer over een streep grond van 4 meters breed aan den openbaren weg te leggen.

Deze twee laatste bepalingen moeten door de Kerkfabriek vergoed worden.

Eindelijk op 7 Juni 1902 werd voor de Heer notaris Velge, residerende te Sint Quintens Lenick, dan akt van afstand en verwisseling van eigendom met voormelde voorwaarden gepasseerd.

Deze akte werd te St. Quintens Lenick op 9 Juni 1902 geregistreerd en op 16 augustus 1902 goedgekeurd door het Staatsbestuur.

Notaris Velge Firmin, Sint-Kwintens-Lennik

Inventarissen van het notariaat Vlaams-Brabant Notaris Velge Firmin, Sint-Kwintens-Lennik

Archiefbeschrijving

► Archief van notaris Firmin Velge te Sint-Kwintens-Lennik

► 1 - 70

Minuten. 1874-1910.

► 54

1 juli 1902 - 31 dec. 1902 (nrs. 207-418).

1 band

(De repertoria zijn bij de minuten ingebonden.)

Archiefvormers

- Velge, Firmin (notaris), 1874-1910

Aanvraaginstructie [archiefdienst - inventaris - archiefbestanddeel]:

Rijksarchief te Leuven - 882/349 - 54

Vorige (nr 53) | Volgende (nr 55)

Blz. 28

Veranderingen en eindelijke goedkeuring der plannen

Het eerste plan door den Heer Bouwmeester Julius Goethals, opgemaakt is afgewezen geworden omdat het reeds te hoge som beliep, ruim 200.000 fr. Het tweede plan beliep ongeveer 180.000 fr. vond vooreerst weinig bijval in de commissie van het Aartsbisdom, maar die opwerpingen zijn gemakkelijk vereffend geworden. zie brief van 26 nov. 1900.

Bij de Provinciale overheid waren de moeilijkheden nog grooter, de trap van den toren werd afgekeurd, de zijdeuren onnodig bevonden, de triphonium* onnuttig verklaard, de muurlijsten overbodig bevonden, de muren zelf van het gebouw, niet stevig genoeg gevonden zijnde, zouden er merkelijke veranderingen aan het plan moeten toegebracht worden.

Eenige veranderingen toegebracht zijnde, werd het plan door den provincialen Bouwmeester, de Heer Dumortier goed gekeurd, en aan den goedkeuring der deputatie onderworpen.

Blz. 29

Eene laatste moeilijkheid bleef nog te beslissen.

De overheid verlange de Kerk stipt te oriënteren en de koor juist in de richting van 't oosten te plaatsen.

Dan zou de Kerk schuin en verdraaid tegenover het Gemeentehuis en den openbaren weg gestaan hebben en zou dan tusschen de andere gebouwen een ongunstig uitzicht hebben te weeg gebracht.

Na verscheidene reizen naar Mechelen en Brussel ondernomen te hebben, heeft men eindelijk deze moeilijkheid ook uit den weg kunnen ruimen.

Met 't oog op voormelde wijzingen werd eindelijk door Mr. Goethals een definitief plan opgemaakt dat tot de som van 194.000 frs. beliep, met de pastorie in begrepen.

Op 15 Januari 1900 bracht de Bestendige Deputatie haar aandeel in den opbouw der nieuwe Kerk en Pastorie op 150.000 frs.

Deze som werd toen door elkeen aanzien als bijzonderlijk veel, omdat de Deputatie vastgesteld had niet boven de 5.000 fr. haar aandeel te brengen in de opbouw van Kerken in de gemeenten beneden de 5.000 zielen.

Blz. 30

De som van 15.000 fr. was bekomen door de persoonlijke tussenkomst van de Heer Vergote, Gouverneur der Provincie.

Dezer zoon was eenigen tijd te voren Notaris geweest te St. Martens Lennik en bij zekere gelegenheid had de Heer Pastoor hem bij hem ontvangen en eenen dienst bewezen.

Uit dankbaarheid had hij bij zijnen Vader aangedrongen om de som van 15.000 fr. toe te staan.

De Deputatie had het voorstel van den Heer Gouverneur goedgekeurd.

Nogthans beliep de totale som voor den opbouw der Kerk en pastorie tot 194.000 fr., en de som daar het Kerkfabriek over kan beschikken was hiervoor niet voldoende.

Er werd dan een voorstel aan den gemeenteraad gedaan, om de toelage der gemeente met 10.000 fr. te vermeerderen, en deze dan even als die van de Staat en Provincie te brengen op 15.000 fr.

Dit voorstel werd door de gemeenteraad aangenomen in zitting van 29 October 1901.

Fabrique de l'Eglise de Pamel

Objet:

Construction d'une Eglise et
d'un presbytère

Réponse à la lettre du 16 avril 1901

2113 n° 4298 K

Séance de la Fabrique de
l'Eglise de Pamel, le 28 avril 1901.

Etaient présents;

Messieurs Matth. Beckmans, président, M. Van Lyndes,
vicaire, P. Godeaux, Bourdonnet, J. B. Van der
Eeckhoudt, Jean Samans, F. Van den Boele, membres,
et Jac. Flaeck, Secrétaire.

Le Conseil de Fabrique, pour donner suite
à la lettre urgente du 16 avril, qui lui a été
communiquée, s'est réunie en séance extraordinaire.

Sur la décision de la Députation permanente du
Brabant, tendant à voter la part de l'intervention
de la province pour la construction d'une Eglise
et d'un presbytère, dont le devis antérieur est
18000 fr.

Sur l'invitation qui lui a été faite de diminuer
de 1/6 le total de la dépense

Sur la nécessité de commencer les travaux pro-
jetés le plus tôt possible;

Le Conseil a pris l'avis de M. J. Coethals,
Architecte, et auteurs des plans. Celui-ci dans sa
rapport nous a fait savoir qu'on pourrait faire,
dans l'exécution des plans, les économies suivantes:

1° Suppression pour le paroiement extérieur, des briques
cotes de lobbés, et remplacement de celles-ci
par des briques ordinaires, d'une économie de 4000 fr.

2° Ajournement de la construction de la
partie supérieure de la tour; dont
l'économie de 15000 fr.

3° Suppression du baptistère, dont
l'économie de 3000 fr.

A rapporter

25000 fr.

Brief 28-04-1901 / blz. 1

Somme rapportée 25.000 fr.
 4e Réserve de la province portée au
 dévis à 2% réduite à 1% : Bénéfice de 1800 fr.
 5e Notre architecte a d'avis que la som-
 me de 8650, 28 fr. portée au dévis pour
 travaux extraordinaires et imprévus est
 exagérée, et n'est justifiée en compte
 que par l'imitation prévue au Cahier
 de charges spécial de la province.
 Il estime que la somme de 5450, 28 fr.
 suffirait pour mener les travaux à
 bonne fin: l'économie de 3200 fr.

Somme totale 30.000 fr.

La présente situation leur est ordonnée et
 expliquée par notre mandataire com-
 pétent, la fabrique décide d'entreprendre
 les travaux pour réserve de l'approba-
 tion de l'autorité compétente.

Fait à Camel en séance du 28 avril 1901.

Le Secrétaire
 J. Haack

Le Président de la fabrique,
 M. Buechmans

Lu pour avis favorable par le conseil
 communal de Camel, dans sa séance
 du 29 mai 1901.

Par le Conseil
 Par ordonnance
 Le Secrétaire
 L. Debenstunne

Le Bourgmestre,
 J. Vondung

Blz. 31

Nu kon men over eene som beschikken voldoende om den opbouw te beginnen, maar met zekere deelen der Kerk van kant te laten.

Het maken van het bovendeele van den toren, den Doopvont en den vloer der Kerk, werden voorloopig uitgesteld, en alzoo kon men het plan der Kerk uitvoeren, zonder er nogmaals veranderingen aan toe te brengen.

Bij brief van 31 augustus 1901, werd door de Bestendige Deputatie de toelating gegeven voorgestelde werken uit te voeren.

Eindelijk bij brief van 29 november 1901 ontvangen wij van Mr. de Gouverneur de tijding dat het plan der Kerk en pastorie onderworpen was aan de goedkeuring van den Provinciale Bouwmeester Mr. Dumortier.

Indien er geene nieuwe opmerkingen van de Koninklijke Commissie van Monumenten voor kwamen, zou de toelating van den opbouw, aan den Heer Minister gevraagd worden, om de aanbesteding...

Blz. 32

...der voormelde werken in de maand Februari (red. 1902) te kunnen doen.

Nieuwe opmerkingen werden wederom gemaakt door de Bevoegde Overheid, voornamelijk wegens het ministerie tegen de uitvoering van het plan der Kerk en pastorie.

De som van 180.000 fr. was op 162.403,97 fr. gebracht en verdeeld als volgt: 117.403,97 fr. door de Kerkfabrick te geven

15.000 fr. door de gemeente

15.000 fr. door de provincie

15.000 fr. door den staat

162.403,97 fr. totale som

Niettegenstaande de vermindering der totale som, heeft de tusschenkomst en welwillende medewerking van den Heer Gouverneur van de Bestendige Deputatie bekomen dat het aandeel van de provincie en van den Staat niet vermindert werd.

Daarbij werden nog eenige voorwaarden opgelegd onder anderen:

Het minimum van dagloon,

Verzekering tegen werkongevallen enz...

Blz. 33

De pastoor en de leden van het Kerkfabrick moeten zich persoonlijk verantwoordelijk verklaren, en verzekeren dat de beloofde som van de Kerkfabrick zou bijtijds beschikbaar zijn.

Andere voorschriften betroffen voornamelijk Mr. Goethals, den Bouwheer der werken.

Daarbij werd de Kerkfabrick gemachtigd de voorgestelde leening van 40.000 fr. aan te gaan.

Op 16 maart 1903 bracht Mr de Gouverneur ter kennis aan de Kerkfabriek dat het ontwerp van den opbouw eener Kerk en pastorie in de Parochie van Pamel, aan de Definitieve goedkeuring van het ministerie onderworpen was, even als de regeling der toelagen.

Terzelve tijd werd de opmerking gemaakt dat de oude pastorie volgens een wettelijk gebruik niet aan den Kerkfabriek maar aan de gemeente toebehoorde.

Dat er bijgevolg door de Gemeenteraad een beslissing behoorde genomen te worden, waardoor deze haar aandeel of toelage van 15.000 fr. tot 30.000 fr. zou verhogen.

Dit voorstel werd door de gemeenteraad goedgekeurd.

Blz. 34

Lening van 40.000 fr.

Op aanvraag van den Heer Gouverneur (brief van 19 feb. 1902) heeft de Kerkfabriek op 2 maart 1909 eene vergadering gehouden ten einde eene beslissing te nemen nopens de voorgestelde leening van 40.000 fr.

De Kerkfabriek stelde voor deze leening te doen bij middel van 400 obligatiën, elk van 100 fr. aan 3%, met jaarlijkse terugbetaling van 10 obligatiën of de som van 1.000 fr., die na de toelating bekomen te hebben, zou moogen verminderd of vermeerderd worden volgens de beschikbare geldmiddelen der Kerkfabriek.

De Pastoor nam vervolgens de persoonlijke verplichting, de som van 23.403,97 fr. te betalen, voor het aandeel dat de waarborg der Kerkfabriek moest uitmaken.

Blz. 35

Definitieve afstand van den Bouwgrond
(red. deze blz. werd volledig doorschraapt)

~~Al deze zaken geregeld zijnde het zij nog altijd de definitieve afstand van den bouwgrond in afwachting.~~

~~De Heer Gouverneur melde aan de Kerkfabriek, bij brief van 23 april 1902, dat er geen vorderingen konden gemaakt worden vooraleer deze zaak was afgewerkt.~~

~~Er moest dus afstand gedaan worden of eene andere bouwplaats gekozen.~~

~~Er is dan ernstig spraak geweest de Kerk hooger op te bouwen of langs de Brusselstraat of op den Klei op de hoogte waar de Kaseide in twee splitst.~~

~~’t Was nogthans te vrezen dat deze voorstel door de gemeenteraad niet zou worden aangenomen.~~

~~Eindelijk naa veel last en moeilijkheden werd op 7 juni 1902 de verwisseling en afstand van den grond gedaan.~~

~~Zie Boek der Beraadslagingen en Corespondentie.~~

Blz. 36

Gelukkige ontmoeting

Zaken in zich zelf klein en van weinig aanbelang, kunnen nogthans soms groote gevolgen te weeg brengen.

Dit hebben wij ondervonden bij de volgende omstandigheid.

In den loop van den zomer van 't jaar 1902, had er bij Mr. Goethals te Aalst een middagmaal plaats waar onder andere genoodigden zich bevonden: Heer Alphons De Schrijver, Bestuurder der zusters van den H. Vincentius a Paulo te Sint-Nicolaas, de E.H. Van de Putte, Pastoor van Denderhauthem, en de Pastoor van Pamel.

De ontwerpene werken die te Pamel moesten uitgevoerd worden, kwamen daar natuurlijk ten berde.

De E.H. Pastoor van Denderhauthem had 't vorig jaar grote veranderingen aan de Kerk gedaan, en had voor de uitvoering dezer werken dan ondernemer Mr. Leonard Verstraete van Rumbeke, west-Vl. gehad, waarvan hij zeer te vrede was geweest.

Ook raadde hij ons sterk aan, ware het eenigsinds mogelijk deze heer voor de uitvoering onzer werken, te nemen.

Blz. 37

Verder werd er gesproken wat er met de oude Kerk en pastorij ging gebeuren. Deze gebouwen verkoopen aan de uitgebannen Fransche Paters of Religieuzen ware niet voorzichtig omdat de oude Kerk, moest er publieken dienst in gedaan worden, grooten hinder aan de parochiekerk zou toebrengen.

Daarom werd aan den E.H. De Schrijver den voorstel gedaan voormelde gebouwen te koopen aan den volgenden prijs:

10.000 fr. voor de oude Kerk

5.000 fr. voor het kerkhof

15.000 fr. voor de pastorij en hof.

De ligging van Pamel scheen gunstig om daar een gasthuis op te richten.

De bevolking van deze gemeente beliep ongeveer 3.400 zielen, en in de om-liggende parochiën was nergens een toevluchthuis voor kostgangers, armen en zieken.

De voorstel om deze gebouwen voor dit doel te benuttigen beviel zeer wel aan den E.H. De Schrijver.

Eenige dagen naardien kwam hij met de Algemeene overste voormelde gebouwen bezichtigen, en aanstonds werd den verkoop gesloten voor de som van 30.000 francs.

Blz. 38

Aanbesteding der Kerk en Pastorij

Op 14 november 1902, na aan al de formaliteiten door de wet voorgeschreven voldaan te hebben, werd er overgegaan tot de aanbesteding der nieuwe Kerk en Pastorij.

Verscheiden belanghebbenden waren de plannen en Lastenkohier komen nazien, maar meest allen vonden de vooropgestelde conditiën van de aanbesteding ongunstig, omdat de prijzen der bouwmaterialen en der dagloonen te laag stonden.

Ook waren op den dag der aanbesteding op het Provinciaal Goevernements Hotel maar twee Soumissiën toegekomen.

De eerste van de gebroeders Modest en Camiel Couck van Denderleeuw aan 170.322 fr.

De tweede door Leonard Verstraete van Rumbeke 155.600 fr.

Deze laatste werd in de zitting der aanbesteding aannemer verklaard, en is vervolgens, na al de voorloopige formaliteiten te hebben voldaan, door de Kerkfabriek en de Bevoegde overheid aangenomen.

Blz. 39

Door Koninglijk besluit van 8 Februari 1903 werd de eindelijke toelating gegeven om den opbouw der Kerk en der pastorie te beginnen.

Vervolgens werd ook de toelating gegeven om de som van 29.000 fr. door de Kerkfabriek op 't Grootboek der Belgische Schuld geplaatst, voor de uitvoering van dit werk te benuttigen.

Eene som van 15.000 fr. in de Spaarkas geplaatst is hiervoor ook besteed geweest.

Deze sommen waren in 't bezit van 't Kerkfabriek gekomen, door besparingen en giften, ook door fondatiën van jaargetijden, maar ingezien de pachtheren der eigendommen van de Kerk tot ruim 12.000 frs. beliepen, werden dezen door de Bevoegde overheid voldoende verklaard, om te voorzien in de jaarlijkse uitgave van 649 fr. beloop des onkosten voor de remuneratie van de gestichte jaargetijden.

Besparingen zouden nogthans, vooral de eerste jaren, noodig zijn, om den jaarlijkschen intrest en opleg der leening van 40.000 fr. te betalen.

Blz. 40

Voorloopige werken

Gedurende den winter van 1902-1903, werden door den aannemer Mr. Verstraete de bouwmaterialen aangebracht.

Eene groote hoeveelheid careelstenen werden aangevoerd, de parementstenen* voor de buitenlaag werden met het schip langs den Dender aangebracht, 150 wagens blauwe arduinstenen kwamen vervolgens toe met den ijzeren weg. Ook werd er een baraque gebouwd voor den dienst der werklieden, en voor bergplaats van 't alaam*.

Vervolgens een baraque waar het machien van den broyeur moest geplaatst worden, en eene Kalkschuur.

In 't begin der maand maart 1903 wierden de lijnen van 't gebouw afgetekend, en vervolgens worden de ontgravingen voor den aanleg der fondamenteen begonnen.

Omtrent half maart had den aanvang der werken plaats.

Blz. 41

Zoodra de grondlaag der nieuwe Kerk was gelegd ondervond men dat er eene helling in de bouwplaat bestond die men vroeger niet had opgemerkt, van het weste naar 't ooste zoodanig dat van aan den toren tot aan de koor 6,80 cm. moest opgehoogd worden.

Dit bracht in 't metselwerk eene vermeerdering van metselwerk te weeg dat ongeveer 4.000 fr. bedroeg.

Daar de aanneming omtrent 8.000 fr. onder het bestek was gebleven, kon men gemakkelijk in deze onvoorzien onkost voorzien.

Er werd daarbij ook besloten een portaal met zijdeur te maken en den Doopvont terzelfdertijd met de Kerk te maken.

Deze twee deelen waren bij gebrek van fondsen tot later uitgesteld geweest.

De werklieden, metsers, schrijnwerkers enz. waren grootendeels van Rumbeke, geboortedorp van den aannemer en van de omstreken.

Blz. 42

Dit waren allen brave en deugdzame mensen, die hun werk ernstig ter herte namen. Drinkpartijen, vloekwoorden of ontuchtig redeneringen, in een avond, al de onaangenaamheden die men dikwijls bij 't uitvoeren van zulk werk tegen komt, kwam men hier zelden of weinig voor.

Wilde 't een of ander bezichtiger van 't werk wat drinkgeld geven, dit bleef in de handen van den toezichter van 't werk, en bij gelegenheid werd hiermede een souper gegeven, waaraan de Vlaandersche magen, waarlijk eer aan deden.

De provinciale Bouwmeester Mr. Dumortier, was een Brusselsche vrijdenker, zonder 't minste gevoel van Godsdienst. Nogthans was hij begaafd met een zacht en toegevend karakter.

Als hij in de pastorie een tamelijk goed onthaal had genoten kon men met hem de voorkomende moeilijkheden in de uitvoering of gedeeltelijke veranderingen van 't bouwplan gemakkelijk vereffenen.

Blz. 43

Twee ongevallen, die gelukkiglijk geene erge gevolgen hebben gehad, hebben in de opbouw der Kerk plaats gehad.

Wanneer de bouw opgetrokken was tot boven de ogiven die pilaren met elkander verbinden, was op eenen hoogte van omtrent 15 meters, is gansch de stelling van op de kruiskoor tot aan den toren ingestord.

Tien of twaalf werklieden, eenen grooten hoeveelheid stenen en mortelbakken zijn eensklaps naar beneden gevallen.

Twee werklieden hadden eenige kneuzingen en kloegen van inwendige pijnen, maar waren eenige dagen daarna hersteld.

Later als men bezig was met het steenen gewelfsel in de koor te maken, had men voor de arcaden in witte steen, die in 't midden bijeenlopen, eenen sluitsteen (cléf de voûte) genomen die niet genoegzaam aan de vereischten beantwoorden.

Het gevolg hiervan was, dat als men de stellingen wilde wegnemen ontrent de helft van 't gewelfsel der koor instortte.

Blz. 44

Vier werklieden die zich onder de stelling bevonden, hadden juist den tijd om te vluchten.

Zodat er ditmaal ook geene groote ongelukken te betreuren waren.

Wanneer de opbouw der muren en het dak der nieuwe Kerk bijna voltrokken was, moest er middel worden geschaft om de Kerk binnen en buiten op te hoogen.

Aan de ingang moest een grondslag met twee trappen verhoogd worden, in de Kruiskoor moest er een meter en in de Koor bijna twee meters verhoogd worden.

't Zelfde werk moest uitgevoerd worden voor gansch den omvang der Kerk.

Deze werken waren in de aanneming niet voorzien.

Door de welwillende medewerking van al de pachters en peerden, boeren der parochianen, waren op korte tijd ongeveer 3.000 kubieke meters grond aangevoerd.

De Heer Joannes Samans, voorzitter der Kerkfabriek, en Petus Van Den Borre, Kerkmeester, hebben hier veel ijver en zelfopoffering getoond.

Blz. 45

Toen ook drukten verscheidene parochianen het verlangen uit van in de nieuwe kerk, ook eenen nieuwen Kruisweg te zien.

Eene inschrijving werd geopend aan 300 fr. voor iedere statie.

Meer dan twintig parochianen schreven in voor deze som, daarna werd deze inschrijving in en buiten de parochie voortgezet voor eene geheele of halve statie (150 fr.) met den zoo gunstige uitslag dat de inschrijvingen ongeveer 11.000 fr. opbracht.

Er was bijgevolg middel gevonden om eenen Kruisweg van 4.000 fr. te plaatsen, en den voorloopigen vloer der Kerk die met Careelsteenen moest gemaakt worden, definitief te maken met blauwen steen.

Voor 1.017 vierkante meters beliep deze uitgave ontrent 7.000 fr.

Blz. 46

Plechtige inzegening der nieuwe Kerk

Eindelijk in de maand September 1904 waren de werken in zoover voltrokken dat men tot de inzegening kon overgaan.

Op donderdag 29 september ging deze plechtigheid plaats hebben.

De Zeer Eerwaarde heer Aug. Verbesselt Pastoor Deken van Sint Quintens Lennick gevolg gevende aan de hem gedane uitnoodiging, was op gestelden dag toegekomen.

De leden van de Kerkfabriek, de Heer Tondeurs, Burgemeester, de schepenen en gemeenteraadsleden, de leden van het Arm-bureau, al de priesters, inboorlingen van Pamel, alle E.H. Pastoors der Conferentie, verscheiden geburen en vrienden waren bij deze plechtigheid aanwezig.

Na de inzegening werd ~~in eenen holte in den muur achter den hoogen altaar,~~ ter gedachtenis dezer plechtigheid, derzels beschrijving met dagtekening, en onderteekening van voormelde personen, op een stuk perkament, behoorlijk toegezegd...

Blz. 47

...in eene holte in de muur achter den grooten altaar geplaatst.

Deze holte is gesloten met den blauwe steen, daarvoor ingemetst geplaatst die het jaartal 1903 draagt.

Op zondag 15 oktober is de nieuwe Kruisweg solemneel gewijd geweest.

De Goddelijke diensten gedaan in de nieuwe Kerk.

Op den 1sten zondag van October 1904 zijn de Kerkelijke diensten in de nieuwe Kerk regelmatig begonnen.

De overvoering der meubelen van de oude Kerk naar de nieuwe Kerk moest zoo spoedig mogelijk gedaan worden om de diensten der Goddelijke diensten 's zondags niet te moeten onderbreken.

Met de ijverige medewerking van een groot getal welwillende parochianen is de vervoering en plaatsing der Kerkmeubelen zonder moeilijkheden gedaan geweest.

Op den eersten zondag van oktober komt er jaarlijks een groot...

Blz. 48

...opening der Kerk voor de parochialen dienst.

Bij de inzegening der nieuwe Kerk was de toeloop der parochianen zeer groot, en 't overgroot deel der parochianen waren tevreden en gelukkig de zaken zoover gevorderd te zien.

Minder goed nieuws was het gesteld met de geburen van de oude Kerk.

Om deze hier niet meer lastig te maken was er nooit op den predikstoel van de nieuwe Kerk spraak geweest, enkelijk was er afgeroepen, Donderdag 29 September inwijding der nieuwe Kerk, waar zondag en in 't vervolg de dienst zal geschieden.

Bij deze groote verandering hebben geene moeilijkheden of onaangenaamheden plaats gehad.

Het vervoer der meubelen en stoelen der oude Kerk, moest haastig geschieden, en op eenige dagen uitgevoerd zijn.

Dit heeft geene bijzondere moeilijkheden ~~opgebracht~~ te-weeg gebracht.

Blz. 49

Getal parochianen te biechten ter gelegenheid van de Feestdag van O-L-V Van den Roozenkrans. (*red. heeft plaats op 7 oktober*)

Daarbij verlangden nog veel andere den eersten zondag dat de dienst in de nieuwe Kerk plaats had, daar te communie te gaan.

~~Tusschen~~ Niettegenstaande de drukke beweging in de Kerk door het plaatsen der meubelen, moet er biecht gehoord worden tot laat in den avond.

Gansch den nacht van zaterdag tot zondag werd besteed om in de Kerk en pastorijs alles in orde te brengen.

's Zondaags 's morgens waren de parochianen reeds vroeg in de Kerk om plaats te vinden, en ongeveer 1.000 personen naderden tot de H. Tafel

Wanneer, vooral de eerste zondagen, de diensten geëindigd waren, waren er onder tusschen velen verwonderd, dat er zoveel vreemdelingen naar de Kerk kwamen.

Maar men bestadigde weldra dat deze, bij weinige uitzonderingen, parochianen van Pamel waren die vroeger, ingezien den grooten opstand der oude Kerk, elders gingen mis hooren.

Blz. 50

Wijzingen van de nieuwen Kruisweg
Zie voorgaandelijk

(red. verder is deze blz. leeg)

Blz. 51

(red. Geschreven in een anoniem sierlijk handschrift)

Ermitage de Ledeberg – (Pamel)

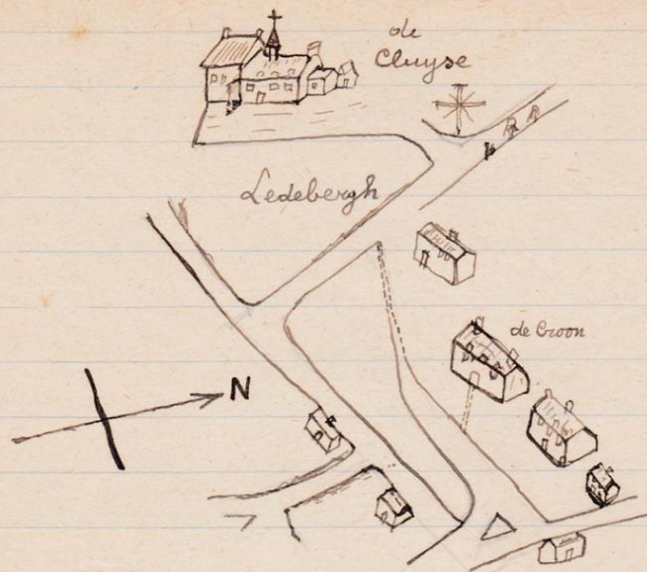
(Bulletin bimensuel de Touring Club de Belgique – 15 mars 1921)

Aux confins du Brabant, un ermitage a existé longtemps à Ledeberg, sous Pamel. Ce hameau est niché sur une colline caillouteuse à l'ombre de grands hêtres protecteurs. L'altitude y est 75 mètres environ et l'on s'y trouve à 60 mètres au-dessus des prés qu'arrose la Dendre. Cette butte domine les environs. On la voit bien de la station de Ninove. Autrefois, ce coteau escarpé était ombragé par un bois séculaire. On y a connu un manoir cité dès 1188 et où résidèrent les sires de Ledeberg, généreux protecteurs de l'abbaye de Ninove et de l'hôpital St. Jean à Bruxelles. Ce manoir se dressait à côté de la chapelle du hameau qui, elle aussi, existait déjà au 12e siècle, voire longtemps auparavant. Au 17e siècle, Anne de Droy, épouse du comte Claude de C(ou)pigny, seigneur de Pamel et Ledeberg, autorisa un père récollet, Egide Hautman, à se fixer à côté de la chapelle, avec deux ou trois compagnons, et à y célébrer l'office. Nonobstant l'opposition des prémontrés de Ninove, cette petite communauté se maintint, et à une certaine époque, elle avait acquis une telle influence par ses prédications, qu'elle porte ombrage au curé du village. Son existence se prolongea jusqu'à sa suppression par la République française en l'an V.

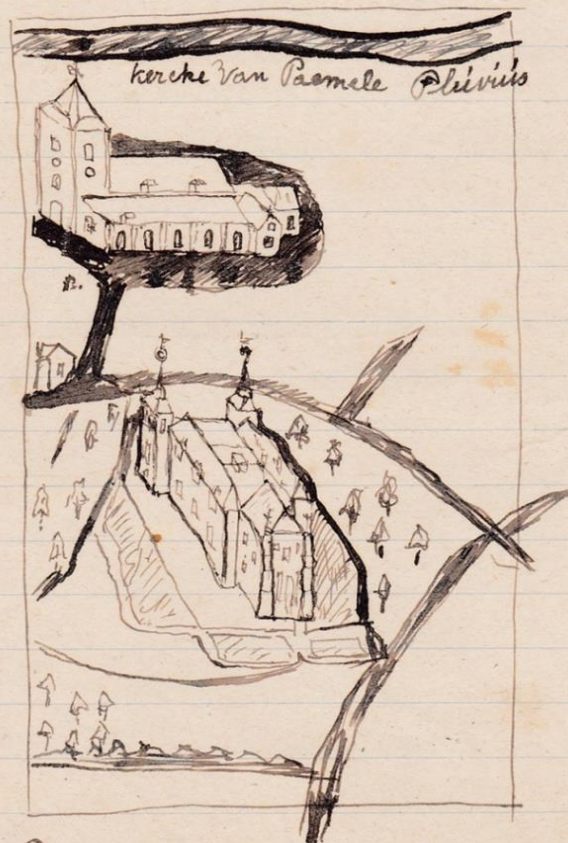
Verkort vertaald:

Deze tekst handelt over een artikel dat verscheen in het tijdschrift van de Touring Club van België van 15 maart 1921 en het is een beschrijving van de Kluis op Ledeberg. Die zou daar gestaan hebben op Ledeberg, een gehucht van Pamel op de grens van Brabant. Men zegt van Ledeberg dat het ligt op een heuvel die met zijn 75m hoogte de omgeving domineert en die je al kan zien vanaf het station van Ninove. Men citeert dat er omstreeks 1188 een residentie was van de Heren van Ledeberg, beschermers van de Ninoofse abdij en het Brusselse Sint-Janshospitaal. De kluis er-naast zou er al gestaan hebben vóór de twaalfde eeuw. Anne de Croy, Vrouwe van Pamel, zou in de 17de eeuw de toelating hebben gegeven aan broeders van de orde der Recoletten om zich te vestigen in de kluis naast de kapel, en dit tot ongenoegen van de paters van de Ninoofse abdij. Het dispuut bleef aanhouden tot de Franse revolutionairen hier alle kloosterorden hebben opgeheven.

52

Pamel. - L'ermitage de Ledeberg en 1773

Pamel. - L'église et le château disparus (1773)

Blz. 53

Dans la suite, la chapelle fut ré ouverte puis reconnue par arrêté royal, et elle est desservi de nos jours par un vicaire, qui habite la maison contiguë, appartenant encore aux de Mérode derniers seigneurs de Pamel et Ledeborg (Hist. des environs de Bruxelles t.I.p. 294)

A une époque récente, la chapelle a été agrandie d'un côté par l'adjonction d'un bas-côté et d'une tour.

La partie ancienne est surmontée d'un pittoresque clocher ardoisé.

Le lecteur trouvera ci-contre un croquis de la chapelle de Ledeborg, lève par le géomètre J. De Deken en 1713, c'est-à-dire à l'époque ou elle était desservie par les ermites récollets.

On voit la demeure de ceux-ci à l'extrémité de l'oratoire.

J'ai emprunté ce croquis à l'atlas terrier de l'hôpital St. Jean, qui a possédé de grands biens à Ledeborg et notamment la ferme encore existante qui porte son nom (Gasthuys-hof).

Le croquis représente aussi la place au " dries " sur laquelle on voit de nos jours une spacieuse villa datée de 1719.

L'auberge reproduit sur le dessin de De Deken a disparu.

Le lecteur trouvera dans la présente notice un autre croquis emprunté au même atlas et sur lequel on voit une vue de l'ancienne église et de l'ancien château seigneurial de Pamel.

Verkort vertaald: Na de Franse tijd werd de kapel heropend en erkend bij Koninklijk Besluit. Zij wordt bediend door een kapelaan die woont in het huis dat behoort aan de leetste heren van Pamel en Ledeborg (het geslacht de Mérode). Onlangs is de kapel vergroot en werd er een toren toegevoegd. Dan wordt er toelichting gegeven bij de wat onhandig getekende schets naar J. De Deken (1713), een tekening die de schrijver ontleende aan de atlas van het Sint-Janshospitaal. Deze Brusselse instelling bezat op Ledeborg een groot landgoed (het 'Gasthuys-hof' aan de Lombeekstraat). Verder heeft hij het over een ruim landhuis op de Dries en de verdwenen herberg De Kroon. Hij legt ook uit dat de andere schets de oude kerk en het kasteel van Pamel voorstelt.

Blz. 54

Il ne reste pas de vestiges de ces deux constructions médiévales.

Comme ceux de Marcourt, les ermites de Ledeborg avaient choisi une retraite admirablement située. Du haut de la colline où ils étaient installés, on jouit d'une vue magnifique sur les prairies de de Dendre, sur la ville de Ninove, étalée à une lieue de là, et sur tout de beau pays verdoyant et onduleux d'alentour. C'est un de nos beaux panoramas brabançons.

Verkort vertaald: van de twee middeleeuwse bouwwerken zijn er geen overblijfsels. Over de kluzienaars van Ledeborg zegt de auteur nog dat ze een prachtig toevluchts-oord hadden gekozen met uitzicht op de glooiende Dendervallei, een van de mooiste panorama's van Brabant.

Hier volgt dan een lijst van namen, ongetwijfeld zijn dat de genodigden voor de plechtige inwijding van de kerk van Pamel door Kardinaal Mercier.

Personare

1. Kardinaal	16. Strijthem	33. Gillis
2. Kannunik	O-L-V-Lombeek	34. Borginon
3. Pastoor	13. O-L-V-Lombeek	35. P. Tiburse
4. Onderpastoor	18. Van Mieghem	36. Liedekerke
5. Onderpastoor	19. De Schepper	37. Okegem
6. Directeur	20. Van Mollem	38. M ^r . Tondeurs
7. J. Samans	21. Van Nuffel	39. Rooseleers
8. Van Nuffel	22. Covens Th.	40. Pra.....
9. Uyttenhove	25. Covens P.	. M ^r . Goethals
10. Van Houthem	26. Kestens	41. Koster
11. Deken	23. Van Den Eeckhoudt	42. E.H. Kachuyt
12. Burchem. Wambeek	28. De Schepper Fr.	
13. Borgt Lombeek	29. De Schepper J.	
14. Directeur " "	30. Van Den Borre Jan.	
15. Eyseringen	31. Van Den Borre Fr.	
	32. (onleesbaar)	

Blz. 55

Plechtige wijding der Kerk door zijne Eminentie den Kardinaal Mercier, Aartsbisschop van Mechelen

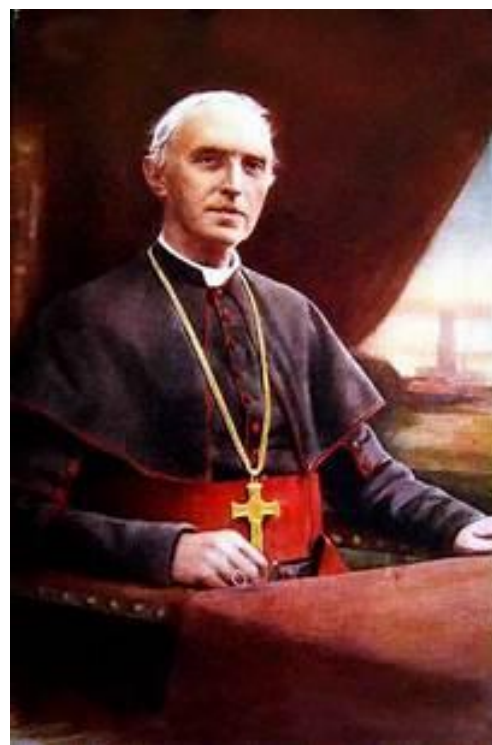
Op 8 September 1921 heeft de plechtige wijding der Kerk van Pamel plaats gehad. Daags te voren is zijne Eminentie vergezeld van den E.H. Kanunnik van Ols(s)en hier toegekomen.

De parochianen hadden zich al voor deze plechtigheid voorbereid, met de kerk en de huizen en straten zoo goed mogelijk te versieren.

Plechtig was op den vooravond van 8 September, het oogenblik wanneer zijne Eminentie per automobiël toekwam.

Aan het kerkplein stapte de Hoogwaarde Kerkprelaat af en werd door de geestelijken en de inwoners der parochie verwelkomd.

Langs den weg met sparrenbomen beplant en prachtig versierd, te midden van een steeds toenemende menigte, die gedurig bewijzen van ware toegenegenheid gaf, trad zijne Eminentie de Pastorij binnen.

Blz. 56

's Anderendaags om 8 uren 's morgens was alles reeds in gereedheid om de ceremonie te beginnen.

De 16 priesters, inboorlingen van Pamel, hadden het zich als eere en aanzien de verschillende bedieningen onder zich te verdelen, en de parochianen hadden rond de Kerk plaats genomen om de indrukwekkende plechtigheden van nabij te kunnen volgen. De wereldberoemde faam en eer die de komst van zijne Eminentie hier vooraf gingen, zijne waardige houding bij de uitvoering der ceremoniën, en de luister in deze voltrekking tentoon gespreid, maakten zoo diepe indruk op de talrijke aanwezigen, dat vele van hen bekenden dezen dag voor een der gelukkigsten van hun leven te aanzien. Ontrent 10 uren kondigde de machtige en statige toon der groote klok den blijde tijding aan dat de religieprocessie ging beginnen, en gansch de parochie stroomde samen om er deel aan te nemen.

De plechtige altaarwijding werd met gespannen aandacht door allen gevolgd.

Blz. 57

De plechtige mis met pontificale assistentie in prachtig muziek uitgevoerd, werd opgedragen door de Z.E.H. Van Den Eeckhoudt, deken van St. Quintens-Lennick, en inboorling van Pamel. Ongeveer 30 priesters met de gezagvoerders der parochie, en uitgenoodigden zooals bouwmeester en weldoeners, hadden in het koor plaats genomen. Bij 't eindigen dezer plechtigheid begaf zijne eminentie gevolgd van een groot getal priesters zich naar de pastorie terwijl hij binnen en buiten de Kerk, aan de rond hem saamvergaaderde parochianen, en vooral aan de kleinen kinderen, op den arm hunner moeder gedragen, zijnen herderlijken zegen gaf.

In de pastorie werd aan de talrijke genoodigden een wel verordend feestmaal aangeboden. In de naam der genoodigden en van al de parochianen van Pamel werd door M^r. pastoor, zijne Eminentie een kist drank aangeboden, vooreerst om hem te danken voor de groote eer die aan de parochie ten deele viel omdat de doorluchtigen Kerkvoogd ~~gansch de wereld door...~~

Blz. 58

... bijna in alle landen van Europa en zelfs in Amerika, zoo hoog gewaardeerd en zoo plechtig ontvangen en toegejuicht door zoovele gezaghebbende en hooggeplaatste personen vereerd en geweirdigd zich geweirdigde zelf in persoon deze Kerkwijding te komen doen, en vooral voor de herderlijke, ja vaderlijke genegenheid waarmede hij allen had bejegend.

Daarna drukte zijne Eminentie zijne voldoening en tevredenheid uit voor het gulhartig onthaal, en de ware toegenegenheid die hem te Pamel was ten deele gevallen; en na aan allen zijnen Kerkelijken zegen te hebben gegeven, nam hij plaats in zijnen auto, om naar zijnen Aartsbisschoppelijke verblijf terug te keren.

Lang zal in 't geheugen der parochianen van Pamel de gedachtenis van dit heuglijke feest bewaard blijven.

(bijgevoegde tekst)

Tijdschriften: Kerkwijding Pamel

1/ Orantibus ferventer in loco isto, dimitte peccata populi

2/ Domus haec locus orationis erit, in hac Jesus latens habitat.

3/ Achtsten September, plechtige kerkwijding hier troostvol parochiefeest

4/ Heilige Gaugericus bescherm hier vele jaren deze parochiekerk

5/ De gansche parochie hier wenscht zijne Eminentie lang leven

6/ Allen wenschen hier zijne Eminentie Kardinaal echt geluk

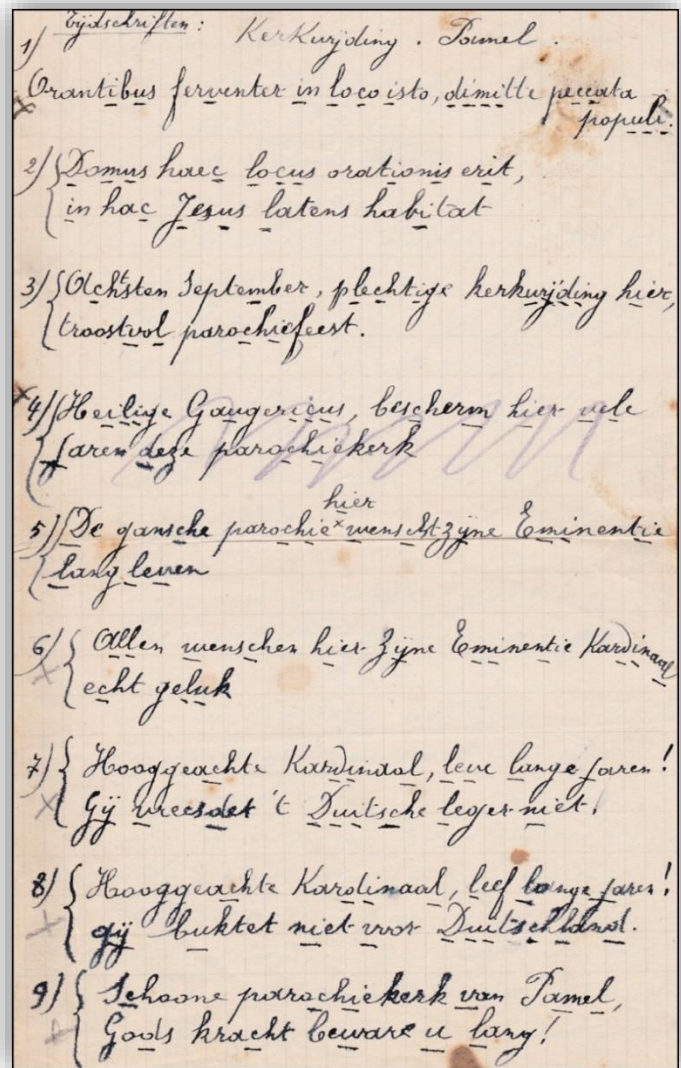
7/ Hooggeachte Kardinaal, leve lange jaren!

Gij vreeschde 't Duitsche leger niet

8/ Hooggeachte Kardinaal, leef lange jaren!

Gij buktet niet voor Duitschland

9/ Schoone parochiekerk van Pamel, Gods kracht beware u lang.

1/ Tijdschriften: Kerkwijding . Pamel .
Orantibus ferventer in loco isto, dimitte peccata populi.

2/ Domus haec locus orationis erit,
(in hac Jesus latens habitat

3/ Achtsten September, plechtige kerkwijding hier,
(troostvol parochiefeest.

4/ Heilige Gaugericus, bescherm hier vele
jaren deze parochiekerk

5/ De gansche parochie wenscht zijne Eminentie
lang leven

6/ Allen wenschen hier zijne Eminentie Kardinaal
echt geluk

7/ Hooggeachte Kardinaal, leve lange jaren!
Gij vreeschde 't Duitsche leger niet!

8/ Hooggeachte Kardinaal, leef lange jaren!
Gij buktet niet voor Duitschland.

9/ Schoone parochiekerk van Pamel,
Gods kracht beware u lang!

Hospice of Gasthuis van O.L.Vrouw onbevlekt ontvangen.

Wanneer er ten jare 1903, door de Kerkfabriek en Gemeenteraad beslissing was genomen, de parochiekerk en pastorie over te brengen in 't midde der Gemeente, kwam het gewichtig vraagstuk ten berde: Wat zal er met de oude Kerk en pastorie gedaan worden?

De waarde der Kerk was geschat op 10.000 fr., die van de pastorie met hof op 15.000 fr., en die van 't kerkhof op 5.000 fr., ten samen 30.000 frs.

Voor dezen aankoop bood zich niemand aan.

Men had gehoopt dat deze gebouwen voor eene fabriek of nijverheid zouden benuttigd kunnen worden, dat de verjaagde Fransche Religieuzen ze zouden koopen, of voor 't een of 't ander doel zouden gekocht worden,...

Blz. 60

...maar van dit alles werd niets verwezenlijkt.

Op zekeren dag ontmoetten wij te Aalst den E.H. De Schrijver bestierder der zusters van den H. Vincentius a Poulo. Aan dezen werd de voorstel gedaan voornoemde gebouwen te verkoopen om er een Gasthuis van te maken.

Dit gedacht beviel hem zeer wel, en eenige dagen naardien kwam hij met de Eerwaarde Moeder overste naar Pamel om de gebouwen te bezichtigen.

Korten tijd daarna was den verkoop gesloten voor de som van 30.000 fr. en de Heer Julius Goethals, Bouwmeester der Kerk en pastorie, werd gelast met het opmaken der plannen om de oude Kerk in Gasthuis te veranderen.

Deze gebouwen waren niet wel geschikt om aan de vereischten van den tegenwoordigen tijd te voldoen.

Daarbij, om tamelijk goed werk te maken, zouden de nodige veranderingen, en bij te voegen gebouwen, den onkost van...

Blz. 61

...ongeveer 75.000 fr. te weeg brengen.

Met deze som, en den afbraak der oude Kerk, zou men, in de nabijheid der nieuwe Kerk, een gansch nieuw Gasthuis kunnen opbouwen, dat onder alle opzichten zou voldoen aan de vereischten van den tegenwoordigen tijd.

In dien zin werd door de belanghebbende eene beslissing genomen.

Ondertusschen waren zich reeds eenige zusters van St. Nicolaas in de oude pastorie komen vestigen, en hadden daar eenige kostkoopers en zieken aangenomen.

In de kapel die vroeger gediend had voor de congregatiën en voor 't geven der catechismussen, werd wekelijks tenminste eens de H. Mis gedaan, en driemaal in de week moest de H. Communie aan de daar verblijvende zusters gegeven worden.

Op zekeren dag was de E. Moeder algemeene Overste toegekomen en besta digde dat de zusters, tevergeefs hadden gewacht, om de H. Communie te ontvangen, ingezien er niemand der geestelijken der parochie was toegekomen.

's Anderendaags ontvingen wij eenen brief van deze algemeene Overste, waardoor ons werd kenbaar gemaakt dat zij van den verkoop der oude Kerk en pastorie afzag, en deze vernietigd was, omdat de voorschrevenen voorwaarden niet onderhouden waren geweest. Wij hadden schoon te zeggen dat wij door onvoorziene omstandigheden waren belet geweest om tot bij de zusters te komen de Communie geven, dat deed niets ter zake.

Aanstonds zijn wij dan naar St. Nicolaas vertrokken om aan de E. Moeder Overste voor te houden, dat, indien zij naar eene zoo onbeduidende en onvrijwillige omstandigheid den verkoop wilde verbreken, de zaak nog den zelfden dag aan de beslissing van zijne Hoogwaardigheid den Bisschop van Gent zou onderworpen worden.

Blz. 62

Door koop der oude Kerk en Pastorij hadden de zusters, eene voor hun ongunstige zaak verricht, maar dat was geene afdoende rede om er zoo plotseling, en voor zo'n onbeduidende zaak van af te zien.

Daarbij de gevolgen van dezen verkoop breuk zouden voor ons zeer noodlottig zijn geweest, ingezien de verkoopsom van 30.000 fr. als aandeel voor 't dekken der onkosten van den opbouw der nieuwe Kerk en pastorie in 't lastencohier was ingeschreven en aangenomen, en wij dan persoonlijk moesten verantwoordelijk zijn.

Eindelijk toch hebben de zusters verstaan dat hunnen beslissing wat te haastig en te onbezonnen genomen was, en zijn hun gegeven woord gestand gebleven.

Daarna zijn de E.H. Directeur en de zuster Overste wederom naar Pamel gekomen om voor het Gasthuis, dat men in de nabijheid van de Kerk zou oprichten, eene behoorlijke bouwplaats te kiezen.

Blz. 64

Volgens ons gedacht was de geschikste plaats voor een Gasthuis, de plaats genoemd de Klei op de hoogte voorbij de kaseide naar Poelk en Ledeberg.

Er was vroeger ook spraak geweest om daar de Kerk te bouwen, maar die voorstel is belang hebbende verworpen geweest.

Daar op de hoogte had men een aller schoonste uitzicht, zuivere lucht, en vrijen toegang langs alle kanten.

De Heer Directeur, van gedacht zijnde dat den afstand te groot was van de Kerk, heeft dat voorstel niet aangenomen.

Hij verkoos liever het stuk land gelegen achter den hof der pastorie, ofschoon volgens ons gedacht de ligging op haar zelve genomen ongunstig was, en de oppervlakte te klein voor een dergelijk gesticht dat misschien in latere tijden uitbreiding zou vragen.

Blz. 65

Deze bladzijde is geschreven door een andere auteur (haast zeker pastoor Janssens), het verschil in handschrift met dat van pastoor Van Eyndhoven is zeer duidelijk. Overigens handelt deze tekst over het afsterven van de pastoor in 1926. Wij vermoeden dat zijn opvolger (pastoor Verwimp) geen aantekeningen heeft gemaakt en dat drie jaar later pastoor Janssens (opvolger van Verwimp) de draad weer opnam.

Bovenaan het blad staat 'Notanda'. Dan volgt de tekst:

Eerwaarde Heer Pastoor Van Eyndhoven, geboren te Weelde 7-4-1849, onderpastoor benoemd te Pamel 19-1-1877 en pastoor 20-6-1890 stierf 8-1-1926. Zijn leven was zeer verdienstelijk: het bouwen der nieuwe kerk en den pastorij gevoegd bij het bouwen der lokalen en van het Godshuis blijven daarvan de sprekende getuigen. Zijn ziel rust in vrede.

De eerste wereldlijke geestelijke die te Pamel als pastoor werd aangesteld was Eerwaarde Heer P. Van Mollem.

De Premonstratenzen van Ninove bedienden de parochie in vroegere tijden. E.H. Van Mollem verbleef te Pamel van 1845 tot 1881.

E.H. (red. Pierre-Jacques) Jonckers volgde hem op (van 1881 tot 1890) en werd Deken benoemd te Bierbeek.

Bij het afsterven van E.H. Van Eyndhoven werd de E.H. Verwimp aangesteld als pastoor. Deze verbleef tot 1929 en ging over als pastoor te Ranst na vele moeilijkheden te hebben doorgemaakt met E.H. Tielemans, kapelaan te Ledeborg.

Pastoor Verwimp en E.H. Tielemans werden verplaatst in maart 1929 en vervangen door E.H. Janssens, pastoor en E.H. Guldentops kapelaan.

Tot blijvende gedachtenis wezen hier enkele namen van priesters genoemd afkomstig van Pamel.

E. Pater Van Tricht (†1875); E.H. Vanden Heuvel, pastoor te Wesemaal († 1890) E.H. Vanden Heuvel, onderpastoor te Vollezeel († 1880), E.H. Walravens bibliothecaris Leuven († 1915) E.H. Louis Kestens aalm. te Duffel († 1911), E.H. Van Ginderdeuren, onderp. en Pastoor...

Blz. 66

...te Liezele († 1925), Eerw. H. Van Mollem, aalm. der gevangenis te Antwerpen, Z.E.H. René Vanden Eeckhoudt pastoor Deken te St. Kw. Lennik, E.H. Edmond Van den Eeckhoudt, aalm. te Bouchaut, E.H. Henri Kestens pastoor te Alseberg, E.H. Petrus. Covens, pastoor Begijnhof, Brussel; E.H. Pol Van den Borre pastoor Wachterzeel,

E.H. Frans Van de Borre pastoor Relst (Campenhout), E.H. Gerard Kestens, onderpastoor Boom; E.H. Van Vaerenbergh, leraar Jette, E.H. Muylaert onderpastoor S. Jan Borgerhout; E.H. Jan Van Vreckem onderp. Herne.

E.E.P.P. Capucijnen *Thomas (Van Laer) Philemon*
 Tiburce (Servranckx) Petrus
 Philippus (Hertvelt) Gerard
 Oscar (Hertvelt) Gustaaf
 Floriaan (Germain Kestens)
 Ronuald. (Frans Kestens)
 Pacificius (Jos Van Herreweghen)
 Gaugerius (Honoré Strens)
 Juventius (Emiel Strens)

E. Pater Redemptorist: Victor Van Vreckem

Blz. 67

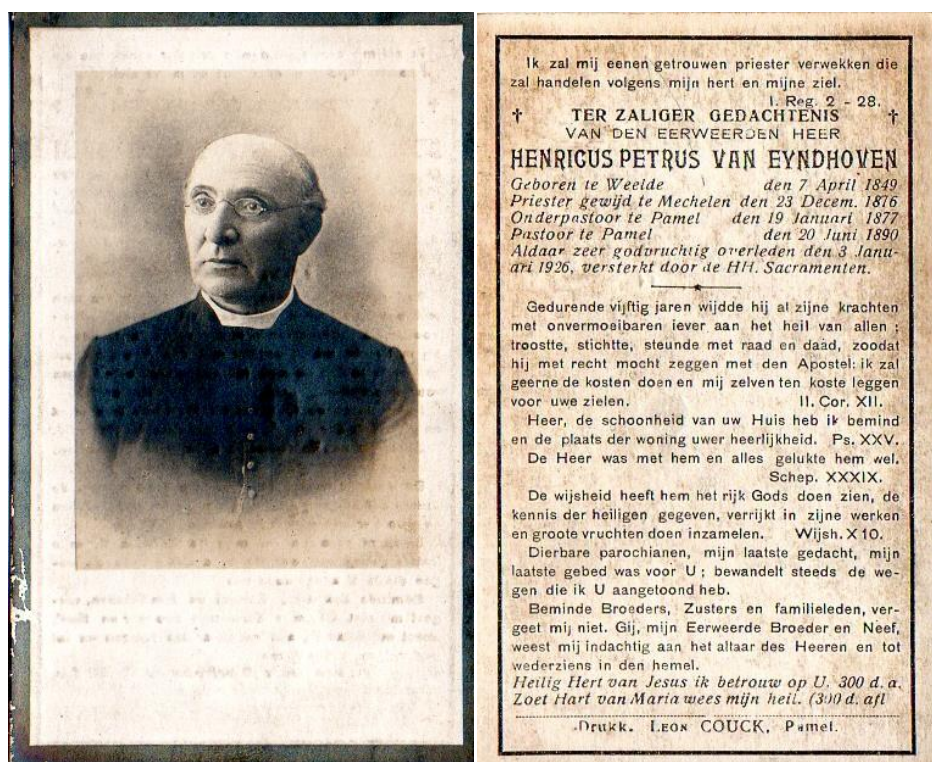
Lijst der Pastoors van Pamel

1179 *Pamel wordt parochie (zonder vermelding van herder)*
 1182 *Wilhelmus (sacerdote)*
 1184 *Wilhelmus (presbyter)*
 1247 *Bernardi (militier)*
 1260 *Karis (frater)*
 1300 *Meule Henricus.*
 1311 *Coel Jan (prochiepape)*
 ?
 1400 *De Wanzele Christ.*
 1446 *Van den Bruckine Matth.*
 1450 *Van den Eynde Jan*
 1500 *Spanoghe Jan*
 1575 *De Castra Put*
 1598 *Vander Noot Jer(ome).*
 1600 *De Raet Judo.*
 1654 *Cobbaert Piet*
 1672 *De Brouwer Hendricus*
 1676 *Cambier Hiëronimus*
 1692 *Medauden Jbpt..*
 1712 *Vande Poel Fred.*
 1715 *Mencke Lud.(ovicus)*
 1741 *De Craene W.*
 1743 *Meulen Wer.*
 1751 *Uttenhove Jan*
 1756 *Eloy Barth.*
 1761 *Goethals Jan*
 1781 *Matté Cypr.*

Blz. 68

1819	De Jonghe Arm.
1824	Van Roy pastoor (laatste norbertijn der abdij Ninove)
1843-81	Van Mollem (1 ^{ste} priester) † 10-6-1881 (85 jaar)
1881-90	Jonckers
1890-1926	Van Eyndhoven Henr.
1926-1929	Verwimp Amandus
1929-1948	J. Janssens (qui seriquit haec)
1948-1971	Geeraerts Josephus (inhuldiging op 19 december 1948
1971-1993	Uytterhoeven Jozef (Aanstelling 14-11-1971 † 21-6-93 Leuven)

(red.: de drie laatste priesters werden telkens in een ander handschrift genoteerd. Er werd ook een bidprentje van E.H. Van Eyndhoven in gekleefd)

Blz. 70

In Memoriam

De electr. toestellen voor het klokkengeluid met daarbij vooraf gedaane herstellingen aan de klokken zelf (bills en nieuwe wielen en plaatsens werden gedaan einde 1929, door Van Aerschot, klokkenmaker te Leuven en door den elektriker Pauwels van Putte.

Onkosten ongeveer 30.000 fr.

Het opbouwen der nieuwe zaal " Ons Huis " kan aanvangen op 24 sept. 1930, en werd gewijd op 2de Paasdag 1931 door E.H. Engelen van wege den Belg. Boerenbond.

Volcaert, V.D. Eynde en Vergels voerden het woord samen met E.H. Engelen.

Onkosten ongeveer (met den inboedel inbegrepen) 120.000 fr.

Het opbouwen der nieuwe klassen te Ledeborg ving aan in mei 1931: een speelzaal met drie klassen boven.

Onkosten ongeveer 150.000 fr.

De nieuwe communiebank werd geschonken in 1930 door de parochianen ter gelegenheid van het zilveren priesterjubileum van hun herder.

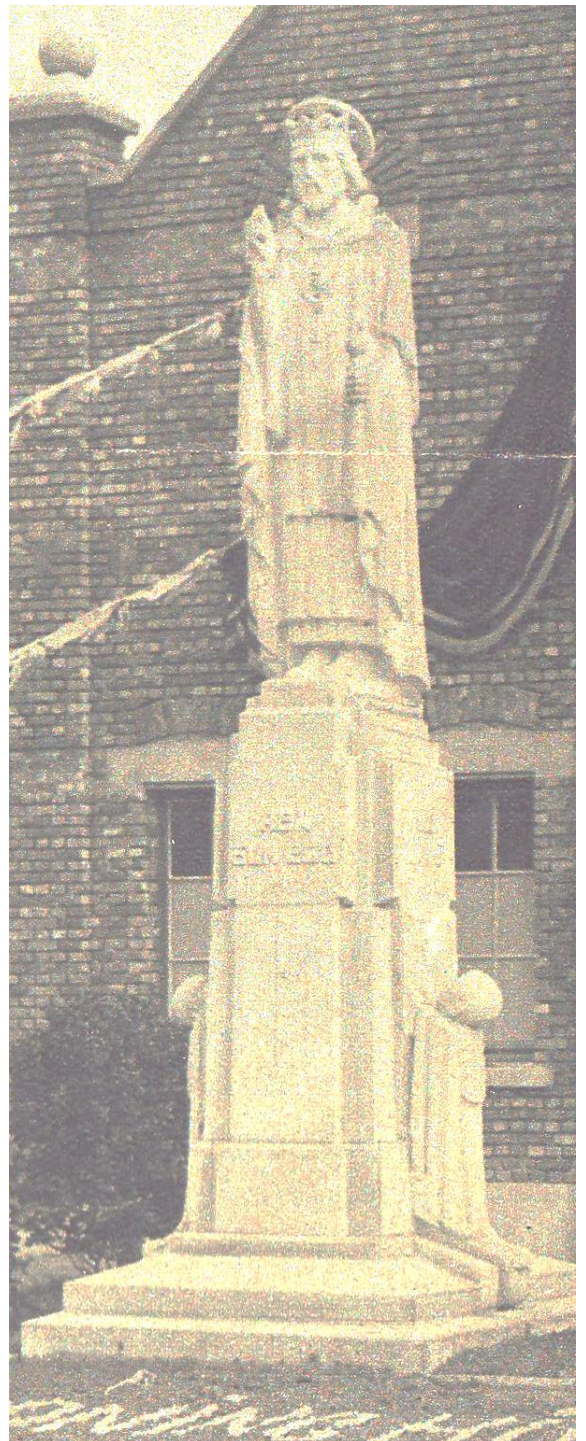
Onkosten 10.000 fr.

In 1931 werd Pamel's schoonste dag gevierd op 3de mei.

Groot H. Hartenfeest opgeluisterd door de tegenwoordigheid en onder hooge bescherming van M^{on}. Em. Kardinaal Van Roy.

Gemeente en parochie werden plechtig toegewijd aan het H.Hart.

Onthulling en wijding van het beeld, wijding en inhuldiging van de vlag van den Bond van het Hart.

PAMEL AAN HET H. HART

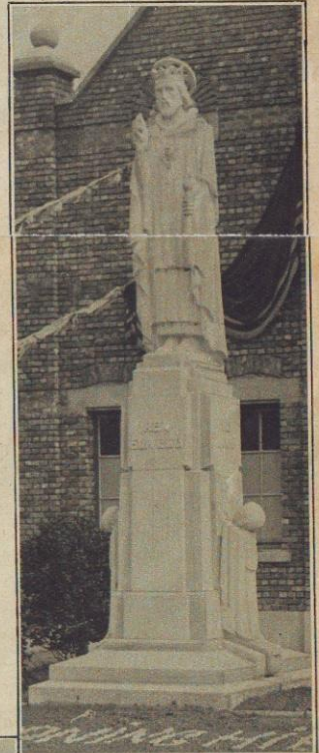
Zondag 3 Mei was voor de bevolking van het door en door katholieke Pamel (Ninone) een heuglijke dag. Ziehier wat er op de dagorde stond: Groote H. Hart feesten, opgeluisterd door de tegenwoordigheid van Zijne Eminentie kardinaal Van Roey, bij gelegenheid der wijding van het H. Hartbeeld, de vlag van den H. Hartbond en de toewijding der gemeente aan het H. Hart van Jezus. Rond 9 $\frac{1}{2}$ uur, werd Zijne Eminentie afgehaald, om vervolgens stoetsgewijze naar het marktplein op te stappen, alwaar een openlucht-altaar opgericht was en aan welke men de hoogmis van 10 uur celebreerde. Onze foto: Zijne Eminentie begeeft zich naar het openlucht-altaar.

De hoogmis werd, met Pontificale assistentie van zijne Eminentie, door den Z. E. H. Jos. Janssens, pastoor van Pamel, opgedragen.

Het H. Hartbeeld dat op dezen heerlijken dag aan Pamel toegewijd werd en aan wie van den troon afzetting van dit vredige dorp haar trouw gezworen heeft met de strijdeuze: „Leve Christus-Koning”. Het kunststuk werd uitgevoerd door beeldhouwer F. Gijsen. (rechts)

Een algemeen zicht op de geloovige menigte welke met ingetogenheid en landelijke godsvrucht de Pontificale Hoogmis bijwoonde.

Een massa-zicht op de dorpsplaats te Pamel, onder de inhuldigingsplechtigheden in den namiddag.

Zijne Eminentie bij zijn aankomst op de Ledeberg-plaats, een gehucht van Pamel. (Hieronder)

Blz. 70

Die H.Hartenfeesten werden voorbereid door een groote missie gegeven van 11 tot 20 januari 1931 en opgericht door E.E.P.P. redemtoristen Bayens, Wilaert en Vander Meeren.

Einde 1931 werd aangevangen met de nieuwe schoolgebouwen op Ledeberg. Het opbouwen hiervan deed ons een leening aangaan van 100.000 fr. bij den Boerenbond te Leuven.

In 1932 kon men beschikken over de nieuwe lokalen.

In 1933 werden voor de som van 10.000 fr. nieuwe stoelen aangekocht te Morialmé.

Ook nieuwe tapijten te Doornik.

Nieuwe koorstoelen en nieuw gothiek gewaad bracht ons het jaar 1934.

Voor de som van 17.000 fr. verkregen wij in 1935 de vernieuwing der doopvont met de prachtige ramen geteekend door Asperslag(h), kunstenaar uit Leuven*

Gods voorzienigheid bracht dien man op onze weg.

Zekeren morgen, bij het uitgaan der kerk, kwam mij het gedacht te binnen naar Eerw. Heer Nésson te schrijven, pastoor van O.L.V. Middelaes te Turnhout.

Ik had reeds meermaals nagedacht hoe onze doopvont best zou verankerd.

De goede God had mijn gebed aanhoord.

Eerw. Heer Nésson schreef mij dat al die wondere dingen in zijn kerk voorgesteld, door voornoemde kunstenaar werden uitgevoerd.

Heer Asperslag(h) begreep mij aanstonds toen ik hem vroeg uit het oude Testament. met het nieuwe Testament en de liturgie van het doopsel, samen...

Blz. 71

... te brengen al wat betrekking had met dit zoo voornaam en niet genoeg gewaardeerd en heilig sacrament.

Het 1ste raam geeft zoo weer: de schepping, met de engelen in aanbidding; de gevolgen der 1ste zonde, waar Adam en Eva uit het aardsch paradijs worden verjaagd.

In de verte, boven den arm van den Engel ziet men de beeltenis van O.L.V. verschijnen, ons beloofd in het aardsch paradijs om ons de verlossing te brengen.

Onderaan komt Noë uit de ark naar den vogel uitzien met den tak, als het zinnebeeld van de vrede tusschen God en de menschen.

In het linksche paneel wordt de vlucht van Egypte voorgesteld dwars door de rode zee, zinnebeeld van het doopsel, (door het water gered), Mozes slaat water uit de rots om het leven te behouden, evenals het water van het doopsel het ware leven in ons opwekt.

In het linksche paneel staat de ark des verbonds vooraf als zinnebeeld van ons geloof, ons geschonken in het doopsel en dat ons den weg door het leven moet aanwijzen.

De jaarlijksche viering der verlossing door 't Paaschfeest deed het Joodsche volk herinneren aan Gods weldaden, evenals wij de herinnering moeten vieren en om ze eens te vieren hiernamaals.

Het 2de raam geeft ons, weer volgens het Nieuwe Testament wat in het 1ste zinnebeeldig wordt voorgesteld.

Vooreerst de H. Drievuldigheid: drie ringen ineens gebracht met twee engelen in aanbidding.

Onderaan de Hand (de Vader) de duif en de tong (H. Geest) en Calvarieberg (de Zoon).

Links boven, de vernieuwing...

Blz. 72

...van het leven, verkregen door het doopsel en afgebeeld door den phenix (met zijne schoone pluimen) op den visch (Christus).

Door de verdienste van J.C.(red. Jezus Christus) verkrijgen wij immers het schoone leven van het doopsel.

Heel het werk onzer verlossing is het werk der H. Drievuldigheid afgebeeld in de middenpanelen.

De toepassing der verlossing gebeurt langs de H.H. Sacr. en vooreerst door het doopsel dat van ons een phenix maakt door de verdienste van J.C.

Onderaan ziet men afgebeeld de instelling van het doopsel bij het doopsel van Jezus in de Jordaan.

Daarbij ziet men aangebracht een kindje dat staat afgebeeld met het wit kleeid der Heiligen Groten, in het stralende licht kruis van het geloof en komende uit de doopvont.

Het licht van het geloof bij het doopsel ontvangen, moet ons door het leven leiden: dit wordt voorgesteld in het paneel rechts door de parabel van de maagden.

Door dat licht moeten we gaan tot den hemelschen bruidegom en tot de verheerlijking om eeuwig het Paasfeest te gaan vieren.

Weerom ziet men de verrijzenis van Jezus afgebeeld.

Boven nog een het afbeeldsel van het nieuwe leven, evenals de visschen in het water, moeten de menschen langs daar het leven gaan zoeken d.i. langs de wateren van het doopsel.

De onderste paneelen moeten als voetstuk beschouwd: de doopvont, het H. Oliepotje, het H. Chrisma voor de taferelen uit het oude testament

Blz. 73

De teksten voor ~~het~~ nieuwe de tafereelen uit het N. test.

Zoo komen we tot het jaar 1936. Dank zij God, die ons zoo wonderbaar heeft geholpen van in den beginne dwars door alle moeilijkheden.

Bij de vernieuwing van het dak op den toren bekwamen wij dit jaar een nieuw harmonium op Ledeberg (orgue semi phone) een prachtstuk, dat 50.000 fr. gekost had en dat wij ons aanschaffen aan 13.000 fr.

Een wonderbare geschiedenis was dit aanschaffen en 't kwam hier reeds toe vóór Nieuwjaar '36. 't Was niet alles. Een nieuw orgel zou worden geplaatst in de kerk (20 spelen) vervaardigd door Jozef Reygaert van Geraardsbergen.*

Het kwam ten prijze van 60.400 fr., zonder de afsluiting van de kas, die ongeveer 8.000 fr. kostte. Voegen wij daarbij nog de kandelabers in het koor, voor een waarden van 8.000 fr. (niet het garniersel der kleine altaren en een 3de garniersel voor den dag der God. Aanbidding daarbij gerekend).

De parochianen om al deze onkosten te helpen dekken hebben niet minder dan 30.000 fr. bijgebracht, evenals zij 30.000 fr. hadden gestort om de feestelijkheden te vieren van het H.Hart en de toewijding der parochie aan J.C. Koning in het jaar 1931.

Te Deum Laudamus !

Blz. 74

De oorlog 1940

Op 10^{den} mei verklaarde Duitschland de oorlog aan België.

OP 12 mei gaf ik op de preekstoel den raad aan de menschen om niet te gaan vluchten, moesten de omstandigheden zich voordoen.

Bienst de week kwamen de vluchtelingen van elders over Pamel, een lange droeve stoet, dagen aaneen zonder onderbreken.

Om den aftocht der troepen te dekken werd Pamel gedurende zeventien uren gebombardeerd, van zaterdag 18 tot zondag avond.

Er kon geen mis plaats hebben op H. Drievuldigheid dag 19 mei.

De Duitschen kwamen in Pamel toe op zaterdag namiddag 18 mei.

Twee soldaten kwamen in de pastorij en namen mijn rijwiel mede.

Eén vrouw kwam om het leven. De kerk leed aan de glasramen op het koor.

Twee schrapnells kwamen terecht in den hof der pastorij en kwetsten vele boomen.

De menschen waren zeer tevreden van t' huis te zijn gebleven.

Ze ademden weer gerust van af maandag.

De Duitschen gebroegen zich deftig en vielen niemand lastig, namen echter veel rijwielen mede.

De storm. De storm in den nacht van 13-14-november bracht weer schade aan de kerk.

Een groot deel van het dak werd weggenomen.

Alle middelen werden gebruikt om toelagen te bekomen van hooger hand en van wege de inrichting voor den heropbouw, doch vruchteloos.

We herstelden het dak voorlopig met teerpapier, of karton

Blz. 75

In 1942 stierven Rufin Van Nuffel, de voorzitter en E.H. De Vos, de schrijver der Kerkfabriek.

Vlnr: Frans Van Nuffel, Fanny VN, Jozef VN, Rufin VN Henri VN, René VN en Albert VN (foto Luc Van Nuffel)

We zagen ons verplicht naar schaliën uit te zien om het gebrekkig herstel van de kerk te verbeteren. De omhaling van de parochianen bracht ongeveer 25.000 fr. op, zoodat wij de onkosten vermochten te dekken.

Op 29 juni 1943, St. Pietersdag, kwam ons het nieuws toe:

" op grond der verordening van 19 dec. 1942, betreffende het aanmelden van metalen voorwerpen in België en Noord-Frankrijk, wordt hierbij de inlevering van alle bronzen klokken van uw kerkbestuur bevolen".

Op 15 juli werd het schelmstuk doorgevoerd.

De grote klok (1.309 kil.) en de kleine (1.180 ponden) werden meegenomen.

De middenklok (850 kil. of 1.699 ponden) bleef.

Na 8 dagen gingen we den toren op om het roverswerk van nabij te bezichtigen.

Het deed pijn aan 't hart. Die klokken waren ons lief en heilig.

Om ze schoon te leggen en het luiden op electrische kracht te brengen moesten wij veertien jaar geleden de som besteden van ongeveer 30.000 frs.

Daar zaten we nu met de gebroken potten.

Weldra werd het slaan van het uur en het kleppen op onze laatste overgebleven klok gebracht.

Helpe onze Heer weer in de toekomst zooals in het verleden!

Blz. 76

Hier neemt de nieuwe dorpsheer over: E.H. Jozef Geeraerts.

Over de klokken

(Verzamelde aantekeningen 1949)

Grote klok (O.L.V. Onbevlekt)

Door de Duitsers weggenomen op 15 juli 1943

zie boek der Beraadslagingen Bureel (1850-1912) 1856

"De Groote Klok te Loven gegoten door mijnheer A.S.J. Van Aerschodt de oudsten is met den ijzeren weg te Ninove toegekomen den 30sten 7^{ber} en den 1sten met den wagen van Weduwe J.B. Walckiers gebracht.

Blz. 76

Boek der Beraadslagingen (1813-1875) 1^e bladzijde C

"De groote Klok is gegoten door Mr. Van Aerschodt (oudste) tot Leuven en is hier toegekomen 1 september 1856.

Zij weegt 1/309 kilos, de klepel weegt 39 kilos, zij draagt de naam van O.L.Vrouw Onbevlekt Ontvangen.

Peter der klok E.Heer Van Mollem, pastoor, Meter juf. Adriana Walckiers."

"Deze klok werd neergehaald en weggenomen door de bezette macht (Duitschland) op 15 juli 1943, om te dienen als oorlogsmateriaal. (Ook werd dien dag ontnomen de kleine klok)

Deze droeg de naam van Gaugericus, gegoten door Van den Gheyns opvolger, met name L. Van Aerscho(d)t in 1850 "zie kleine klok nota van E.H. Van Eyndhoven (Farde Geschiedkundige aantekeningen) "

"Deze klok weegt 1.309 Kilos en heeft op den benedenboord 1,30 meter doordnede.

Zij is gegoten door den heer Van Aerschot (oudste) en is hier toegekomen den 1 september 1856.

Op de eene zijde leest men het volgende opschrift:

" Dedicatem Immaculatae Virging "

(Opgedragen aan de Onbevleete Maagd)

Susceptores

R.V.A.J. Van Mollen, Pasor in Pamel

Adriana-Petronelle Walckiers 1856

Fudit A.L.J. Van Aerschot succesor Van Den Gheyn fudit Lovanni

Op de andere zijde:

Den Kerkraad van Pamel

J.B. Lindemans, provinciaal raadslid van Brabant

Persident: A.J. Van Mollem

E. De Vidts Burgemeester

J.B. Van Tricht, M.Mathé, J.B. Van Den Eeckhoudt, Fr. Kestens, leden.

Blz. 78

Tweede klok (S. Laurentius)

Boek der beraadslagingen (1813-1875) 10 april 1824

“ Den Raed dezelve begroting overzien hebbende keurt ze goed

De Raed der Fabriek in aanmerking genomen, hebbende hoezeer het aangelegen was voor eene zoo groote gemeeynte alwaer de kerk op den uytkant bevind van te voorzien en eene nieuwe klok, aangezien aangezien de kerk van hare klokken van over de dertig jaeren door de fransche is beroofd geworden, haar maar overblijvende eene van omtrent de tweehonderd ponden; zoo heeft hij een accoord aangegaan met de Heere Gheyn klokgieter tot Loven, dewelken hem dit jaar eenen klok weegende 1.699 ponden, oud brabantisch gewigt gezonden heeft, waarvoor beloofd is jaarlijx te betaelen bij form vanhier te weten: gedurende de vijf eerste jaeren 2 ½ cent te rekenen op de weerde derzelfde klok, beloopende à 18 stuyvers B.G. (Belgische Gulden) het pond tot de somme van 1.310 gulden 65 cents waarvan de intrest is 32 gulden 76 cent, en naar de vijf eerste jaeren vijf per honderd, 't welk alzoo door den Raed is aangenomen geweest, onder conditie dat dezelve klok aan de Kerk zal toebehorende zijn, zoo haast de voorschrevene som van 1.300 gulden 65 cent zal komen afgelegd worden, welke aflegging van stonden aan gedeeltelijk mag geschieden....”

Blz. 79

Boek der Beraadslagingen (1813-1875) 1^ebl. A

“ De groote Klok van Pamel is geleverd door M. Van den Gheyn Klokgieter tot Loven op 23 july 1824 en is wegende 1699 ponden à 18^{sts} het pond maakt 1529^{Gld.} 2^{Sts} 0^{oord}.

Den klepel weegt 55 ponden à 10 stuivers het pond 27.10.0

De ijzers en liere, Kap met vijzen 6.01.0

33.11.0

Deze klok is geweyd of gedoopt op 3 augustus 1824 onder den naem Laurentius, waervan Peter Judocus-Joannes Van Bellinghen Meyer, en Catharina-Thérésia Van Lierde weduwe van J.B. Walckiers meter.

Nota van E.H. Van Eyndhoven (zie farde)

Deze klok weegt 1699 ponden, en heeft op den benedenbodem 1 meter doorsnede, zij is geleverd door M. Van den Gheyn klokkengieter te Leuven op 2 juli 1824. Deze klok is gewijd of gedoopt 3 augustus en draagt voor opschrift S. Laurentius

Lovanii 1824 Van Den Geynn

Suseptores Judocus-Joanne Van Bellinghen Meyer

Catharina-Thérésia Van Lierde (wed. van J.B. Walckiers)

Van Roy Pastor, J.J. Van Bellinghen, Meyer, C. Stockmans, J. Borginon, J.B.

Van Tricht, J. Van Houthem, J. Barbé Kerkmeester

Nota van E.H. Van Eyndhoven (Farde: Geschiedkundige aantekeningen)

Blz. 80

Derde Klok (S. Gaugericus)

Door de Duitsers weggenomen op 15 Juli 1943

Boek der Beraadslagingen 1813-1875 (6 Jan. 1850)

" Den Raed...

Gemerkt dat de Kerk eene Klijne Klokke bezit van omtrent de 140 Killos dewelke van over eenige jaren gescheurt is gansch onbruikbaar.

Als ook gemerkt dat met het verkoopen van het schaerhout en boomen op de Kerk broeken te Poelck en eenige giften de Kerk de vereyschte geld fondsen zal kunnen bereiken tegen het jaar 1851 besluit daar er eene nieuwe Klok van omtrent de 550 à 600 Killos zal verveerdigt worden tot Loven door Mijnheer Van Aerschot opvolger van Van de Gheyn dewelke in toon zal moeten overeen komen met de bestaande Klok van Pamel"

Memorie: de Klok hierboven in 1850 den 30sten September gewijd, weegt vijf hondert drij en vijftig Killos en half of 1180 ponden

Weegt 553 ½ Killos

twee pannen(??) 14 _____.

aftrek 539 ½

Nota van E.H. Van Eyndhoven (Farde Geschiedk. Aanntekeningen)

" Deze Klok is geleverd Mr. Van Aerschot, opvolger van Mr. Van den Geyn in 1850, zij heeft 0,98 met. doorsnede op den onderboord.

Zij draagt voor opschrift:

" Sancto Gaugericus me devovere" R.D.

Blz.81

Van Mollem, Pastor, De Vidts, P. Stockmans, J. Barbé, J.B. Van Tricht; J.B. Lindemans, M. Mathé, consiliarü Ecclesiae.

Op de andere zijde

Nobilissimus Dus. Adrianus Carolus de levis de Mirepoix

Conjux Maria Josepha

Nata Comitissa de Merode de Mirepoix Westereloo

Klok der Kapelle van Ledeborg

Beraadslagingboek 1813-1875 – (1e bl.- + nota E.H. Van Eyndhoven

" De klokken van de Kapel van Ledeborg is geleverd en gedoopt op de dagen als vooraan, (tweede klok S. Laurentius)

(3 aug. 1824)

En is genaamt Appollonia

Peter en Meter als voorn.

(Peter: Judocus Joannes Van Bellinghen, Meyer.

Meter: Catharina Thérésia Van Lierde, weduwe van J.B. Walckiers)

Deze kleyne klok weegt 113 ponden.

De Klepel: 6 ½ ponden

Zij draagt voor opschrift: Anno 1824

Andreas Van den Gheyn me fudit Louvanii

Blz.82

Twee nieuwe klokken in vervanging van de Grote Klok (O.L.V. Onbevlekt ende kleine klok (St. Gaugericus)

Anno Sancto 1950

Plechtige Klokkenwijding op zondag 9 Juli 1950, door Monseigneur Tessens, Groot Vicarus van Zijne Eminentie De Kardinaal.

I Opschrift voor de grote Klok (1m. 28)

Ene zijde:

Anno 1950 Sancto

Beeld van de Onbevleete Maagd

Andere zijde: me fudit Michiels Jr Tornaci

Priore durante bello ablata,

Immaculatae Virgini

Me devovere J. Geeraerts, Pastor; J. Kestens,

H. Uytenhove, J. Muylaert, A. Cornelis,

F. Vanderborght, Consilarii

Me suscepere: Joseph De Schepper, Burgimagister

Idalia De Vleeschouwer

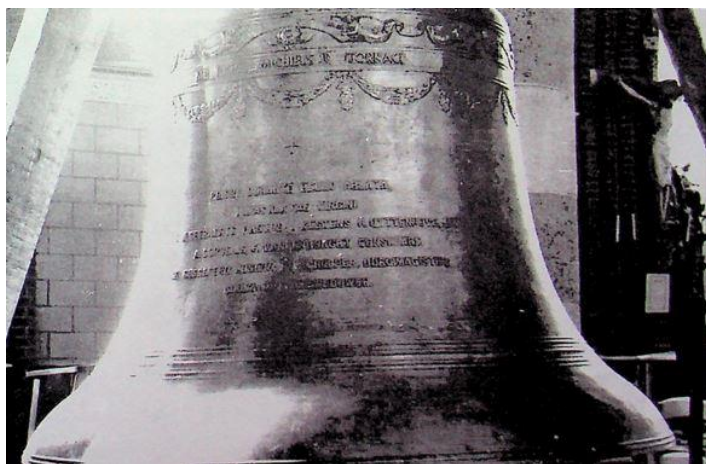

Foto overgenomen uit '100 jaar St. Gaugericus H. Van Herreweghen DF-Klokje 2003'

II Opschrift van de Kleine Klok (0.m. 95)

Ene zijde:

Anno 1950 Sancto

Beeld Van de Onbevleete Maagd

Blz.83

Andere zijde:

Loco campanae ab hoste ablatae

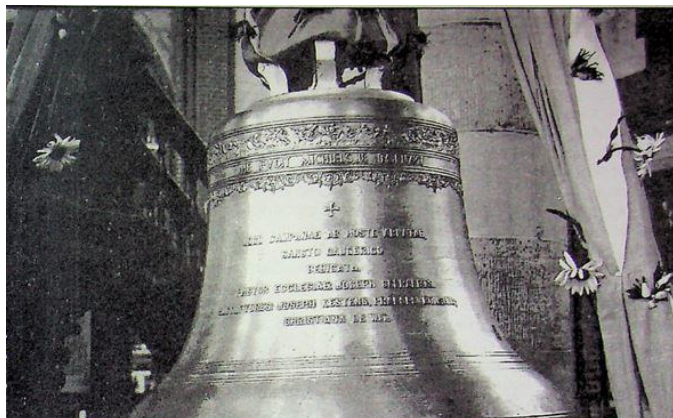
Sancto Gaugerico

Dedicata.

Pastor Eclissai: Joseph Geeraerts

Susceptores: Joseph Kestens, Praeses consilii

Christiania De Wit

*Foto overgenomen uit '100 jaar St. Gauge-
ricus H. Van Herreweghen d-f klokje 2003'*

III Gewicht der Klokken:

Afschrift:

" Doornik den 7 Juli 1950

" In aanwezigheid van de Heer Michiels (*red. foto hiernaast*), Klokkengieter, de Heer Kestens, Voorzitter der Kerkfabriek, de Z.E.H. Geeraerts, Pastoor tot de Parochie Kerk van Pamel, en de Z.E.H. Vanderborght, onderpastoor en secretaris der Kerkfabriek van Pamel is aangesteld:

1ste Klok met een doorsnede: 1 m.28, met Klepel
weegt : 1392 Kg.

2de Klok met een doorsnede: 0 m. 95, met de Klepel , weegt: 539 Kg.

Opgemaakt in dubbel te Doornik op den 7 Juli 1950

get. U. Michiels

gt. Kestens Jos

gt. F. Vanderborght

gt. J. Geeraerts

Foto Regionaal Historisch Centrum Eindhoven

IV Enkele data.

30 Januari 1950, onder n° 12.133, toelating van het ministerie van Openbare Werken om de bestelling te doen van twee Klokken bij de Firma Michiels te Doornik.

Blz.84

20 Februari 1950: Nu een bezoek aan de Klokkengieterij.
Op 20-02-1950 de bestelling schriftelijk, gedaan bij de Firma Michiels

7 Juli 1950: Vaststelling van het gewicht der Klokken in de gieterij.

8 Juli 1950: Aankomst der Klokken in de Kerk en opstelling in de Kerk voor de Klokkenwijding.

9 Juli 1950: Klokkenwijding door Mgr. Tessens
in aanwezigheid van Zeereerwaarde heer Kermoens Pastoor-Deken van St. Kwintens-Lennik; Z.E.H. J. Geeraerts, pastoor der parochie; Z.E. Pater Van Hauwermeiren, Scheutist, rector van het Gasthuis te Pamel; Z.E.H. Bonché, pastoor van O.L.V. Lombeek; Z.E.H. Vanderborcht en Willems, Kapelaan en onderpastoor; E.H. Dominique Van Vaerenebergh, leraar aan het St. Pieters-instituut te Jette.

Diaken: Z.E.H. Ponché, p. van O.L.V.Lombeek

Onderdiaken: Z.E. Pater Van Hauwermeiren.

Waren nog aanwezig:

De Heer Jozef De Schepper, Burgemeester. (Peter van de grote Klok)

Mevrouw Marcel De Beenhouwer, geboren Idalia De Vleeshouwer. (Meter)

De Heer Joseph Kestens, Voorzitter van de Kerkfabriek: peter van de kleine klok.
Mevrouw Albert Roosens, geboren Christiana De Wit (meter)

Foto Regionaal Historisch Centrum Eindhoven

Aan de Heren Voorzitter en Leden
der Kerkfabriek van

P A M E L.-

BESCHRIJVING EN BERAMING, OP DE GRONDSLAG DER PRIJZEN VAN HET DERDE
KWARTAAL VAN 1939, VAN DE UITGEVOERDE WERKEN AAN DE TOEBEHOREN VAN
DE GROTE KLOK VAN PAMEL.-

Voor het vervangen van de toebehoorten van de grote klok,
wegende 1.392 K^o , die door het weghalen der klok door de
Duitsers, volledig vernield werden en niet meer kunnen die-
nen.

Levering van een asblok in staal met duimen,
Een ijzere gecenterde wiel met bouten,
Een paar billkussens van beste merkt,
Twee ijzere platen waarop de billkussens rusten,
Al de trekkers, bouten, enz...

Beraming op 3de Kwartaal van 1939,
van deze vervaginswerken Fr. 2.800.00

Ik zeg : Twee duizend, acht honderd frank.-

Opgemaakt in driedubbel te DOORNIK,
op den 16 October 1950.-

Blz.85

Woonden de plechtigheid bij:

De heren leden van de kerkfabriek:

Hubert Uyttenhove, Jozef Muylaert, Alfons Cornelis.

De heren van de gemeenteraad:

Frans Vanderschuere, schepen

(Dr. Albert Roosens, verontschuldigd wegens ziekte)

Jozef Bogaer

René Vander Kelen

Jan Beyl

Jozef Cautaerts

Sylvain Schoukens

Karel De Vidts

Petrus Covens

Hubert Uyttenhove (tevens lid van de kerkfabriek)

De Heer Staels, Bestuurder van de Gemeenteschool

De Heer J. De Beenhouwer, Gemeentesecretaris.

De plechtigheid der Wijding had plaats te 3 uur.

Na de wijding zongen de leerlingen van de zusterschool van de gemeenteschool een gelegenheid lied: Klokwijding, en hield Monseigneur Tessens een korte toespraak.

De ceremonie werd besloten met een lof dat door Monseigneur werd voorgezeten en dat door de meisjes der zusterschool werd gezongen.

Na de Kerkelijke plechtigheid had een korte ontvangst plaats in de pastorie, waar...

Blz.86

... de aanwezige personaliteiten aan Monseigneur de Groot-Vivaris werden voorgesteld.

Aan al de schoolkinderen werden suikerbonen uitgedeeld die geschonken waren door de peters en de meters. (656 zakjes voor de kinderen der Zusterschool . 305 zakjes voor de jongens der gemeenteschool).

Hieronder zijn twee herinneringsprentjes gekleefd (voor- en achteraanzicht)

H. GAUGERICUS
Patroonheilige van Pamel

✠

In het Heilig Jaar 1950,
op Zondag 9 Juli,
onder het pastoorschap van
Zeereerwaarde Heer Geeraerts,
heeft

MONSEIGNEUR TESSENS,
Groot-Vicariss van Zijne Eminentie de Kardinaal, de
Plechtige Wijding

toegediend aan twee nieuwe klokken,
in vervanging van deze die tijdens de oorlog werden
weggenomen, en werden deze klokken, zoals hun
betreunde voorgangers, toegewijd, de ene aan de

ONBEVLEKTE MAAGD,

met als peter en meter :

de Heer J. De Schepper, Burgemeester,
en Mevrouw Marcel De Beenhouwer,
de andere aan

SINT. GAUGERICUS,

Patroonheilige der parochie,
onder het peter- en meterschap van de

Heer J. Kestens,
Voorzitter van de Kerkraad,
en Mevrouw Albert Roosens.

TE DEUM LAUDAMUS.

Blz.87

Getypte tekst:

KLOKKENWIJDING

Als klokken blij weerklinken, om jubel in het land.
Of als ze gonzend bidden, geluid door vrome hand.
Als klokken droevig treuren, om bittere nood of rouw.
Dan voelen we steeds dieper, dan voelen we steeds dieper.
Gods vaderlijke goedheid en Gode trouw.

Wat gaf die klokken stemmen hun heimnisvolle kracht.
Waarom ligt in hun klanken, een weerklank van Gods macht?
Gods kerke gaf haar zegen aan iedere klokkenstem.
In naam van God de Here, in naam van God de Here.
Ze klinken luid en roepen steeds voor Hem.

We zullen blij en dankbaar, trouw luist'ren elke dag.
Naar wat de klok zal melden, met Goddelijk gezag.
We kennen heel wat beter haar waarde van weleer.
Ze blijft ons immer dierbaar, ze blijft ons immer diertbaar.
Als goddelijke stemme van de Heer.

O laat uw bronzen stemme weergalmen zonder end.
Dat immer nog een vijand, de klokkentoren schendt.
Dit smeken wij te gader betrouwvol in ons bee.
Zo brengt uw klokkenklepel, ze brengt uw klokgeklepel.
Gelukkig ons de boodschap van de vree.

GEDACHTENIS DER H. MISSIE

gepredikt van 11 tot 20 Januari 1931

te PAMEL (Brabant)

door de EE. PP. REDEMPTORISTEN

Bayens, Willaert en Vander Meeren

op aanvraag van den E. H. Jos. Janssens, Pastoor.

Christene ziel, wilt gij de vruchten van de H. Missie bewaren.

I. GEDENK :

Dat gij op aarde zijt om uwe ziel zalig te maken : *ziel gewonnen alles gewonnen, ziel verloren alles verloren.*

Dat de dood u zal treffen, eerder dan gij het denkt, misschien op 't onverwachts : *Wat zal u alsdan de wereld baten.*

Dat er in de eeuwigheid twee woonplaatsen zijn : de Hemel voor de deugdzamen, de Hel voor de boozen. *Gij moet kiezen.*

II. VLUCHT DE GEVAREN VAN ZONDE :

De slechte gezellen : *Zij zijn de moordenaars van uwe ziel.*

De slechte lezingen : *'t Zijn vergiftige bronnen aan welke gij zoudt drinken.*

De slechte vermaken van de wereld, daar verbergt de duivel zijne strikken.

III. WEES GODVRUCHTIG :

Bemin het gebed : bid 's morgens en 's avonds, hoor 's Zondags en zelfs in de week de H. Mis, woon het lof bij : *wie bidt wordt zalig.*

Bemin Jezus; ontvang hem dikwijls in de H. Communie : *daar is het onderpand der eeuwige Zaligheid.*

Bemin Maria; draag haar Scapulier, bid haren Rozenkrans, blijf getrouw aan de drie Wees Gegroeten 's morgens en 's avonds. Wees lid der godvruchtige genootschappen.

PAMEL.

GEDACHTENIS aan de H. ZENDING

gepredikt van 15 tot 25 Januari 1938,

door de

E.E. PATERS MEERSDOM, VERVOORT EN VAN DE STEEN

REDEMPTORISTEN,

op aanvraag van Z. E. Heer J. H. Janssens, Pastoor.

GEBED NA DE H. ZENDING.

Heer Jezus, die voor mij hebt willen gekruisigd worden, ik bedank U om al de weldaden, mij door uwe liefde verleend gedurende deze dagen der H. Zending. Ik ben nu wederom overtuigd dat ik voor alles mijne ééne, onsterfelijke ziel moet zalig maken. Daarom ben ik vooreerst vast besloten alle doodzonde te vluchten, alsook iedere vrijwillige naaste gelegenheid tot zonde, bijzonder deze.... welke mij zoo noodlottig is geweest. Maar ook de dagelijkse zonde en alle verkeerde neiging wil ik uit al mijne kracht bestrijden. Ik beloof U al de plichten van mijn staat of ambt trouw en met toewijding te vervullen, en heel mijn leven te schikken naar uwen allerheiligsten wil. Ik beloof U verder, o goede Jezus, mij met zorg toe te leggen op mijn dagelijkse gebeden, en bijzonder in de bekoring tot het gebed mijne toevlucht te nemen. Den Zondag wil ik heiligen, en dikwijls en godvruchtig tot de H. Tafel naderen. Eindelijk draag ik U gansch mijn leven op, bijzonder mijne lasten en droefheden. Zegen mij en al dezen die deze H. Zending gevolgd hebben.

O Maria, Onbevleete Maagd, ik wil uw kind zijn. Gaarne en liefdevol zal ik U vereeren door den H. Rozenkrans. Heer Jezus, geef mij uwe Moeder tot bijzondere beschermster, Wees mijn troost en mijne vreugde tot aan het gelukkig einde van mijn leven. Amen. 300 dagen afl. (Pius X).

Goedgekeurd : Mechelen, 27 Jan. 1934.

J. Naulaerts, c. l. c.

HERINNERING AAN DE
HEILIGE MISSIE

GEPREDIKT TE PAMEL

van 19 tot 29 Januari 1947.

DOOR DE EERW. PATERS PASSIONISTEN
DONATUS, ANGELUS en MATTHEUS.

IK GELOOF : Mijn leven zal ik inrichten volgens de leer van Kristus en zijn Kerk.

IK HOOP : eens in den hemel te komen.
DAAROM blijf ik getrouw
Aan mijn dagelijkse gebeden.
Aan mijn Zondagmis.
Aan het veelvuldig biechten en
communiceeren.

IK BEMIN : God bovenal en mijn naaste gelijk mij zelf om God.

VADERS, MOEDERS, waakt over uwe kinderen, geeft hun steeds het voorbeeld van liefde, kuisheid en rechtvaardigheid.

JONGELINGEN en JONGE DOCHTERS, eert vader en moeder al de dagen van uw leven, weest hun gehoorzaam, weest zedig in uw kleedingen gesprekken en vlucht de gelegenheden tot zonde. Duurbare Parochianen, weest ieverige leden van den bond van het H. Hart, het Genootschap der Christene Moeders, de Congregatie en andere parochiale organisaties.

Moge het H. Kruis, dat in uwe woning op de eereplaats prijkt, u deze voornemens doen gedenken.

H. Hart van Jezus, zegen deze voornemens.

MARIA, Lieve Vrouwe, toon dat Gij onze Moeder zijt

H. Gaugerius, bescherm onze parochie.

H. Apollonia, bid voor ons.

J. JANSSENS, Pastoor.

F. VANDERBORGHT, Kapelaan.

A. GLAZEMAEKERS, Onderpastoor.

H. MISSIE + LEDEBERG

28 MAART — 11 APRIL 1965

In de naam van de Heer brachten de Missionarissen ons de Evangelische boodschap : GOD IS LIEFDE. Hij gaf ons allen het bestaan om eeuwig te leven in den hemel : het VADERHUIS.

GOD IS VADER. Hij zond zijn ééngelboren Zoon in de wereld opdat wij door Kristus Zijn kinderen zouden worden. Ons antwoord op deze liefde is onze WEDERLIEFDE : GEEN DAG ZONDER GEBED; GEEN ZONDAG ZONDER MIS; GEEN MAAND ZONDER BIECHT; VAN ELKE MIS MAKEN WIJ EEN KOMMUNIE.

Als kinderen van God, vermijden wij alles wat ons ont-eert : slechte gezelschappen, schunnige film- en T.V.-vertoningen, slechte lezingen, verdachte dansgelegenheden.

WIJ ZIJN BROEDERS EN ZUSTERS IN DE HEER JEZUS : wij lasteren niet, spreken geen kwaad, wij vergeven aan de naaste, zoals God-Vader onze schulden kwijtscheldt. Wij helpen mekaar.

WIJ GEHUWDE bewaren mekaar in vriendschap met God door het trouw volbrengen van onze plicht. Wij voeden onze kinderen kristelijk op in de huiskring en in de school. Wij geven gehoor aan onze bisschop en bidden als avondgebed het rozenhoedje in de familiekring.

WIJ JONGE MENSEN willen door onze gehoorzaamheid en zuiverheid voor elkaar een steun zijn.

MOGE DE LIEFDE VAN DE HEER JEZUS EN DE ZEGEN VAN MOEDER MARIA

STEEDS BIJ ONS BLIJVEN.

Uw Paters Missionarissen :

BASIEL VANDER MEEREN en

VIGIEL ANDRIES.

Minderbroeders-Kapucijnen.

Uw Pastoor : L. VAN DE GUCHT.

DIERBARE PAROCHIANEN,

Dankbaar denken we terug aan de

GROTE H. MISSIE

te Pamel gepredikt van 20 tot 30 Oktober 1955 in de parochiekerk door de Eerw. Paters Paschaas, Clementiaan en Nivard; in de Kapel van Ledeberg door Eerw. Paters Basiel en Vigiel, Minderbroeders-Capucijnen.

Wij danken hen, omdat zij de grondtrekken van Christus' Boodschap op een bezielende en klare wijze aan U hebben medegedeeld.

Ziehier de kern van deze boodschap:

Geen Zondag zonder gebed.

Geen Zondag zonder H. Mis.

Meer Biechten en Communieren.

Weest trouwe leden van de H. Hartbond.

Maria bijzonder vereren.

JONGE MENSEN weest onderdanig, fier en rein.

ECHTGENOTEN, vervult in liefdetrouw al wat het huwelijk van U vraagt.

OUDERS, geeft aan uw kinderen het goede voorbeeld en een christelijke opvoeding in de huiskring, in de school en in de christelijke jeugdbeweging. Bidt samen het avondgebed.

GIJ ALLEN, vlucht de gevaarlijke gezelschappen, de schunnige films, de dansgelegenheden, de slechtbepaalde huizen, de ongezone lezingen. Leert vergeven en vergeten.

Dierbare parochianen, laat U leiden en richten door de boodschap, denkt dikwijls terug aan deze dagen van inkeer en geloofsbesef. Dan wordt uw leven weer schoon.

Uw Onderpastoor, Uw Pastoor, Uw Kapelaan,
R. Vandoren. J. Geeraerts. F.V.d.borghet.

H. MISSIE + PAMEL

28 MAART — 11 APRIL 1965

In de naam van de Heer brachten de Missionarissen ons de Evangelische boodschap: GOD IS LIEFDE. Hij gaf ons allen het bestaan om eeuwig te leven in den hemel: het VADERHUIS.

GOD IS VADER. Hij zond zijn ééngelboren Zoon in de wereld opdat wij door Kristus Zijn kinderen zouden worden. Ons antwoord op deze liefde is onze WEDERLIEFDE: GEEN DAG ZONDER GEBED: GEEN ZONDAG ZONDER MIS: GEEN MAAND ZONDER BIECHT: VAN ELKE MIS MAKEN WIJ EEN KOMMUNIE.

Als kinderen van God, vermijden wij alles wat ons ont-eert: slechte gezelschappen, schunnige film- en T.V.-vertoningen, slechte lezingen, verdachte dansgelegenheden.

WIJ ZIJN BROEDERS EN ZUSTERS IN DE HEER JEZUS: wij lasteren niet, spreken geen kwaad, wij vergeven aan de naaste, zoals God-Vader onze schulden kwijtscheldt. Wij helpen mekaar.

WIJ GEHUWDE bewaren mekaar in vriendschap met God door het trouw volbrengen van onze plicht. Wij voeden onze kinderen kristelijk op in de huiskring en in de school. Wij geven gehoor aan onze bisschop en bidden als avondgebed het rozenhoedje in de familiekring.

WIJ JONGE MENSEN willen door onze gehoorzaamheid en zuiverheid voor elkaar een steun zijn.

MOGE DE LIEFDE VAN DE HEER JEZUS
EN DE ZEGEN VAN MOEDER MARIA
STEEDS BIJ ONS BLIJVEN.

Uw Paters Missionarissen: PASCHAAS DE GRAEVE,
ERIK ROBESIJN en KALLIST VAN BOXEL.
Minderbroeders-Capucijnen.

Uw Pastoor: JOZEF GEERAERTS.

Uw Onderpastoor: ANDRE SMISMANS.

†
PAROCHIE van SINT-GAUGERICUS
PAMEL

Gedachtenis aan de

HEILIGE KINDERMISSIE

gepredikt door de Eerwaarde Paters
PASCHAAS, CLEMENTIAAN, BASIEL,
VIGIEL en NIVARD

Minderbroeders - Capucijnen
van 16 tot 20 oktober 1955

op aanvraag van

Z.E.H. J. GEERAERTS, Pastoor.

Jesus, goede kindervriend.

Als Gij nergens liefde vindt,

Klop dan aan mijn deurken aan,

't Zal dan voor U openstaan.

Maagd Maria, Moeder mijn,

Help me steeds Uw kind te zijn.

Wil me redden uit 't gevaar

Tot ik naar de hemel vaar.

DAAROM MIJN KIND:

- Bid elke dag trouw en godvruchtig,

- Woon dagelijks de H. Mis bij.

- Ontvang dikwijls Jezus in uw hart.

- Eer vader en moeder,

- Vlucht de zonden en gevaren,

- Bemin Jezus als een Broeder,

- Vereer Maria als uw Moeder.

H. Hart van Jezus, zegen ons.

Blz. 90, 91, 92, 93 en zijn blanco

Blz. 95

Hier vinden we opnieuw het handschrift van pastoor Van Eyndhoven. Allicht heeft hij om zuinigheidsredenen een andere rubriek verder in het notaboek te noteren

Oprichting

Eener Catholieke school onder de ongelukswet van 1879

Zoodra in 1879 de wet op het zoogezegd onzijdig onderwijs gestemd was, werd er hier in de parochie, even als gansch het land, naar middel gezocht om de kinderen tegen de noodlottige gevolgen van dit erg listig werk der vrijmet-selarij te linckermanen.

Eenieder in de parochie, een zeer gering getal uitgezonderd, was van gedacht dat men zoo gauw en zoo goed mogelijk, alle middelen moet in 't werk stellen , om aan de jeugd een degelijk en godsdienstig onderwijs te bezorgen.

In de pastorij werden de meest invloedhebbende ingezetenen der gemeente bij-een geroepen, om een Schoolkomiteit te vormen.

Een tiental leden maakten hiervan deel.

In dezelfde zitting werd eene inschrijving geopend die tot ongeveer 3.000 frs beliep.

Op de volgende bladzijde voegen wij een kopie van de oprichting van dit komi-teit.

Blz.96

In dezelfde zitting werd ook beslist zich dadelijk in werking te stellen.

De ledig staande lokalen van het oud jongens Pensionaat op Ledeberg zouden voorloopig benuttigd worden, om daar de leergangen te geven.

Banken en schoolgerief werden vervolgens aangekocht en de Heer Daniël D'Hoe, gediplomeerde onderwijzer, geboortig van Liedekerke, werd aangesteld om de leergangen te geven.

Twee jongelingen der parochie de Heeren Joannes De Troyer en Frans Kestens zouden hem behulpzaam zijn.

Bij de opening der school, in 't begin van oktober, was alles tamelijk wel in gereedheid.

Op den aangeduiden dag werd eene plechtige mis ter eere van den H. Geest gezongen, en al de kinderen der gemeente, drij of vier uitgezonderd, waren bij deze plechtigheid aanwezig.

Voor de gemeenteschool was ook de opening op dezelfde dag aangekondigd.

K. M. D. G.

J. M. J. P.

1^e vergadering en kiezing.

Katoliek Schoolkomiteit van Pamel

Volgens het verzoek van Zijne Eminentie de Kardinaal Aartsbischop van Mechelen, werden op Zondag 17 Augustus 1879 de bijzonderste inwoners der Parochie in vergadering geroepen, om een Katoliek Schoolkomiteit tot stand te brengen. Al de gevraagden hebben welwillend aan dezen oproep beantwoord. In de eerste vereeniging is men over gegaan tot de definitieve aanneming der leden, en tot het kiezen van eenen President, eenen Tresorier, en eenen Secretarier. De uitslag dezer kiezing was de volgende:

De Eerw. Heer J. A. Van Mollem	<u>Eere President</u>
De Heer Sr. Van Wuffel	<u>President</u>
De Eerw. Heer J. E. Sannen	<u>Tresorier</u>
De P. Van Eyndhoven	<u>Secretarier</u>

Leden Van het Komiteit.

De Heer Sr. Condens	Burgemeester.
" " Pet. Davogheems	Ond. Burgemeester.
" " Judo Borginon	Eigenaar. Gemeente raadslied.
" " J. De Beenhouwers	Ond. Koster
" " Goes Van Den Beekhouder	Gemeente raadslied.
" " Goes Van Cutsem	Eigenaar.
" " L. Van Mollem	Gemeente raadslied.
" " Sr. Van Mieghem	" "
" " Felix De Beenhouwers	Koster te Ledeberghe.
" " Adolff Van Vriicht	Eigenaar.
" " Petrus Barbé	" "
" " Petrus Beekman	" "

Pastorijarchief Pamel

Blz.97

De onderwijzers, vier in getal, en hadden ter nauwer nood elk een kind om hunne klassen te beginnen.

Nadat kinderen vergezeld van hunne ouders in de nieuwe Katholieke school ingeleid waren, en alles gezegd was om 's namiddags de klassen te beginnen, liepen bijna al de groote jongens den Berg op en trokken allen, tot onze groote verwondering de gemeenteschool binnen.

Wij begonnen aan verraad of omkoopertij te denken, maar eenige stonden daarna kwamen al deze gasten blijmoedig terug, zij hadden elk hun schoolgerief dat hun daar onder de handen viel, elk met eene koord een pak gemaakt, en met dezen buit kwamen zij zegepralend door de parochie getrokken, en zongen met forsche stem:

" zij zullen haar niet hebben de schoone ziel van 't kind
zoolang men nog in Vlaanderen
een enkel Vlaming vindt " (red. op de tonen v.d. Vlaamse Leeuw)

Blz.98

Opbouwing eenen nieuwe Katholieke School

Weldra werd het getal kinderen, die de school kwamen bij wonen, zoo groot dat de lokalen waaroven men kon beschikken, te klein waren.

Het gedacht werd dan vooruit gezet eene nieuwe school te bouwen, groot en ruim genoeg voor 400 kinderen.

Die zaak nogthans was zoo gemakkelijk niet als velen peisden. Vooreest de geldmiddelen ontbraken want de som die bij inschrijving en door giften was bijeen vergaderd was noodig voor de schoolbehoefte, schoolmeubelen en voor de jaarwedden der onderwijzers.

De tweede moeilijkheid was deze: Waar zou men de nieuwe school bouwen?

Ware toen reeds de kerk in 't midden der parochie geweest bleef er des aangaande geen twijfel over.

Bij de ~~nieuwe~~ oude kerk stond de school te ver buiten 't midden der parochie, aan 't gemeentehuis vond men...

Blz.99

... geene gunstige bouwplaats.

Nogtans vele waren van gedacht dat alles ingezien, 't midden der parochie moest een voorkeur hebben.

Eenige invloedhebbende personen hadden zich ondertussen tot den Hertog de Lévis de Mirepoix gewend, eigenaar van de kapel van Ledeborg en van de aanpalende eigendommen, gewend om van hem nevens de kapel eene bouwplaats voor de Katholieke School te bekomen.

Deze werd toegestaan, ~~en de bouwplaats~~, en de gebouwen zouden op 't kadaster als eigendom van den Hertog opgeschreven worden.

Gedurende dan winter van 't jaar 1880 had men aan de voet van de Berg langs den zuidenkant kleiaarde gekeerd, om in de lente Kareelovens te maken.

Als de kareel steen gevormd en gedroogd waren ~~onderwijls~~ aanzogt men voor geschikte middel, om goed en gemakkelijk werk te maken, deze den berg op te voeren, en op de plaats zelf waar de school zou gebouwd worden, dan te plaatsen.

Blz.100.

Dit werk nogthans, ingezien de steilte van den Berg, kon niet anders geschieden dan met kruiwagens.

In de maand Juni, wanneer de velden bezaaid en beplant waren, kwam dagelijks eene versche ploeg boerenjongens, 20 of 30 in getal, met kruiwagens en een hond, de careel opvoeren.

Dit werk begon 's morgens ontrent 3 uren en duurde, voor elke ploeg voort tot tegen de middag. 's Namiddags werd eene nieuwe troep werkers, mannen van goeden wil, gevraagd om den volgende dag te beginnen, zoo had men op ongeveer drij weken tijd 250.000 careelen opgevoerd.

Neem in aanmerking dat al dit werk gratis werd verricht.

Alzoo verveerdigd kosten die careel steenen nog geen 5 frs per duizend.

Allen de vormers, de inzetters en de noodige steenkool voor 't bakken der careelen is moeten betaald worden.

Blz.101

In den loop van de zomer ging de opbouw der school regelmatig vooruit, maar dikwijls werd men in 't nauw gezet door gebrek aan geldmiddelen.

Nogthans kwamen er niet zelden, op onvoorziene wijze, schoone giften toe.

Wanneer op zekeren dag alles was uitgegeven, en men naar middelen moest zoeken om op 't einde der werken het werkvolk te betalen, kwam zekere Heer Kestens, inboorling van Pamel, en te Dendermonde woonachtig de schoone som ter geschenken brengen van duizend francs, willende alzoo, gelijk hij zegde, deel nemen om dit schoon werk in zijn geboorte dorp.

Eenige dagen daarna bracht eene onbekende weldoener bijna dezelfde som.

De Hertog de Lévis de Mirepoix, reeds de bouwplaats toestaan hebbende, gaf daarbij het nodige timmerhout.

Wanneer hij eenige maanden daarna zijne goederen in de gemeente kwam bezichtigen, drukte hij zijne verwondering uit en zegde dat zijn gedacht was geweest het hout voor eene schoolklas te geven, maar dat men vier scholen (klassen) had gemaakt.

Blz.102

Hij vond de rekening van bijna 4.000 frs wel wat overdreven, maar als hij de school ging bezoeken, nu daar ongeveer 400 kinderen voor hem zag geschaard, die hem hulde en dank brachten, was hij zeer te vrede, en drukte zijne voldoening uit, zeggende: dat hij nooit zoeveel eene gift had gedaan, die hem veel genoeg had veroorzaakt.

Na den opbouw der school kwam hier toevaliglijk Mgr. Verheels, Groot vicaris van 't Bisdom, een bezoek doen, en vond het schoolgebouw zoo wel dat het korten tijd daarna tot model van verscheidene andere scholen heeft gediend.

Het budget van onderwijs beliep jaarlijks ongeveer 5.000 frs, en werd betaald met het schoolgeld der welhebbende familiën, door giften van de leden van 't schoolkomiteit en door den opbrengst van een liefdadigheidsconcert dat jaarlijks onder de groote vacantie gegeven werd.

Blz.103

De gezamenlijke uitgaven.

(red. enkel de titel v.d. bladzijde verder geen gegevens)

Blz.104

De " Dikke " van Pamel

1° Registro Baptizatorium anno 1843
Nº 14 " Martij medio 12 ° antemediarum natus eadem die baptisatus est Victor De Clerck, f^{is} Petri Josephi et Joannae Maria Smet, ambhuys, conj.susc. Jacobus Bellemans ex Gooik et Isabella De Clerck hujus?

Annotatio in margine:

" De Dikke van Pamel woog 360 kil. en stierf op 42 jarige ouderdom.

(red. hier maakte de schrijver een fout. Victor de Clerck werd geboren op 14 juni 1848 en stierf op 16 februari 1885. Hij overleed dus toen hij 36 jaar en 8 maand oud was.)

14 Marti Medio 12° antemeridianum natus
 eadem die Baptizatus est Frictor De
 Clerck, filius Petri Josephi et Joanne
 marie Smet, ambo nupis conj. fidei
 Jacobus Bellemans ex Goijck et Isabella
 De Clerck nupis

de dikke
 van Pamel
 woog 366
 kil. en
 stierf op
 42 jarigen
 ouderdom.

2^e Registro Defunctorum anni 1885

Die 16 Februarii 1885 h. 7 obiit et die 18 sepultus est Victor De Clerck, filius
 Josephi et Joannae nat. Marie Smedt, actate 42 annorum

J. Jonckers pastor

Victor De Clerck
 bicitur "de Dikke
 van Pamel",
 natus in Pamel
 14 martii 1843

Die 16 Februarii 1885, h. 7 obiit, et die 18 sepultus est
 Victor De Clerck, filius Josephi et Joannae Marie
 Smedt, actate 42 annorum

J. Jonckers
 past.

J. Jonckers
 past.

Lidke van Pamel
 Victor De Clerck
 geboren 14 maart 1843
 zoon van Joseph en van
 Joanne Maria Smet
 overleden 16 Feb. 1885
 woog 366 kil.

3 Zie Farde: Geschiedkundige aantekeningen E.H. Van Eyndhoven.

"De Dikke van Pamel"

't Moet wel een snikhete dag geweest zijn die 14e Juni 1848, toen de heldere lucht boven de Denderdal te zwel was voor de ooeivaar en de grond te droog voor de kool. Hoe 't ook was: 'n feit is dat de glazenwassers boven de Dender met grote ogen zullen gestaard hebben naar het reuzenkind, dat volgens de volksmond over de Dender kwam aangevoerd en in Pamel, Kerkhofstraat, 5, aanlandde.

Het was daar bij Jozef De Clercq-Smeed die dag passen en meten, want het bleek dat elke doopmuts te klein was voor het hoofd van Victor, die in heel zijn leven en lang daarna kortweg de Dikke zou heten. Of er een buitenmodel doopmuts gemaakt is vermeldt de geschiedenis niet. Wel dat de knaap al terstond aller aandacht op zich trok door zijn suikerklot met huid en haar in te zwelgen. Of daar een operatie op volgde is evenmin bekend. Geen wonder dat deze jongen was voorbestemd om in omvang toe te nemen!

De moeilijkheden, die dit meebracht, bleven niet uit. 't Begon al met de schoolbanken. Die waren op zo'n buitenmodel niet berekend en hoe de Dikke zich ook draaide, wrong en perste: het ging eenvoudig niet en daarom bleef hij thuis.

Twaalf jaar oud werd hij op de weegschaal gezet: 112 kilogrammen (schoon aan de haak), of zoals men ook wel zegt: levend gewicht. In zijn twintigste jaar trok hij naar 't conseil te Brussel. Te Okegem bleek dat de architect van de statie geen rekening had gehouden met zulke omvangrijke personen, want geen enkele deur kon de Dikke doorlaten, zodat hij langs de sporen moest gaan om op het perron te geraken. Toen «de hoestbui op vielen» binnen sukkelde, bleek ook dit stalen monster voor de Dikke misbouwd: geen enkele deur kon hij binnemen. De chef-garde van de postwagen, die als een dreigend gevaar de statiechef met de Dikke op zijn postwagen zag komen aanslepen, begon al van ver te roepen: compleet, compleet!!

De paardenkooplui hebben de Dikke toen met vereende krachten, zuchten en hijgen, boven op een wagon gehesen, waar hij zich tot schrik en heven van zijn benedenburen, die angstig keken naar de inzakkende kap, vastklampte aan de buizen. Zo ging de Dikke als slachtoffer van z'n plicht op die hoge zetel naar Brussel.

Intussen was 't zonderlinge nieuws doorgeseind naar de statie van Brussel, waar 'n massa mensen was samengestroomd om hem te zien. De Dikke was woedend en met uitgestoken tong begroette hij 't volk van uit de hoogte.

In de zaal van 't conseil raakte hij door al die pracht en schittering bevangen en groette de strenge heren van de Keuringsraad: «God vordere U, Heren!» Hij bleek toen 232 kg. te wegen. En of 't nu was met 't oog op onvoordelige kleding of 't dubbel bed: 'n feit is dat z'n dienst aan het vaderland niet werd aanvaard en de Dikke werd afgekeurd. Waarop hij in alle dank antwoordde: «God lofne U daarom, Heren».

In die tijd was Pamel niet alleen groot door de steeds in omvang en naam toenemende Dikke, maar evenals 't beroemde Pisa, bezat Pamel ook 'n hellende toren.

Op 'n Zondag waren veel mensen in stille aandacht in de kerk. Plotseling kreunde en kraakte 'n stoel en de Dikke plofte neer op de plaveien. Er ontstond 'n hevige paniek. «De toren valt» riepen enkelen en in wilde angst liepen ze naar de uitgang. Anderen sprongen over de communicatiebank heen, en onder geroep zochten ze 'n weg naar de sacristij. 'n Jongen was door een hoge hoed gestapt en liep met dit «bewijs der misdadig» om z'n benen hinkend op straat. Op 't zangkoor steeg de ramp ten top, toen 'n vluchtende zanger in al zijn angst de trapdeur achter zich in het slot trok. De koster en zijn zangang hang zaten gevangen en staarden met ogen, die uitpuilden van angst, naar de krioelende handen, ruggen, benen en vertrapte hoeden beneden.

Na vergeefse pogingen om de deur te forceren, keerden zij gelaten terug op het koor en als teken van volle overgave, trokken zij hun jas over de ogen om in volkomen duister 't verschijnen van Pietje de Dood af te wachten.

Toen de Paster op het plein de gemoederen tot bedaren had gebracht met de woorden: «Duurbare Gelovigen, 't was de stoel van de Dikke, die brak», trok het gevluchte leger weer op zijn stellingen terug, en de zanger, die 't eerst door zijn knoeps-gat had durven zien, gaf 't sein op 't koor, dat alle gevaar geweken was. Die dag kreeg de Dikke veel verwijten te horen. Toch is de toren later ingevalen.

'n Engelsman, naar Pamel gekomen om 't gewichtswonder te zien, trof de Dikke aan in 'n staminc. Maar Victor raadde subiet wat die seigneur kwam doen, en wilde zelfs voor 't gouden horloge dat hij op de toeg legde niet opstaan. Hij bleef op zijn dubbel versterkte stoel zitten. Maar de Engelsman gaf 't niet op. Na konkelfoezen met de baas, werd er een zak in de schoorsteen gestopt, zodat de rook naar binnen sloeg. Nu moest hij er uit! De Engelsman heeft hem met verbluffte ogen aangestaard en sindsdien

wist men ook in Engeland van «the very big man in a little inn», dat is te zeggen: 'n dikke beer in 'n staminc. Maar de baas heeft het geweten met of zonder gouden horloge. Luister naar de wraak van de Dikke.

Op 'n avond had de Dikke de bovenste trede voor 't huis van de baas, overgemaakt en naar binnen gedraaid. Toen de man, die het gewaagd had, hem als een hommelnest te laten «uitroken», met beide benen op de plank stond om naar buiten te gaan, stapte de Dikke met zijn volle gewicht op 't andere uiteinde alsof ie binnen wilde gaan. De plank wipte en over 't lachende hoofd van de Dikke zoefde de Baas de ongekende wereld in om enkele seconden later kennis te maken met het kerkhofmuurke. Gelukkig bleef hij er voor liggen en leefde nog lange jaren, zij het ook enkele weken met alle kleuren van de verdoos op armen en benen.

Als het warm was, zocht de Dikke z'n toevlucht in de Dender. Daar dreef hij als een ton en jongens mochten op z'n buik meevaren. Als ze lastig werden, dompelde hij ze eenvoudig onder water om af te koelen.

x x x

'n Circusdirecteur, die te Gent 'n voorstelling gaf, had met de familie 'n overeenkomst gesloten, om de Dikke in zijn tent aan 't publiek voor te stellen. Onder voorwendsel, dat hij zich moest laten onderzoeken bij 'n specialist te Gent, kregen ze hem in de trein. In een bagagewagen op gekantelde kisten, boemelde de Dikke en zijn familie naar Gent. Daar wachtte men in ongeduld, want op de hoeken der straten prijken de reclame-affiches met de afbeelding van de dikke Pamelara.

In Gent werd de Dikke langs de brede poort der goederenstatie naar buiten gebracht. Hier trof hem de pijnlijke gewaarwording der affiches en woedend en stampend keerde hij terug in de goederenwagen en was niet te bewegen zich als een monster te laten bezien.

De trein voerde hem terug naar Denderleeuw. Hier over-

nachtte hij in een café aan de statie. De baas had goede zin, want dat de Dikke enkele dagen bij hem bleef, legde hem een windeieren. Hij gaf uit, erkentelijkheid de kleermaker komen om 'n nieuwe broek aan te meten. Zeven meter volle breedte stof ging erin! Welke textielfabrikant deze broek leverde vertelt noch de geschiedenis noch de overlevering.

Lang heeft die broek in 't café aan de statie gehangen. 'n Gezette manspersoon van omtrent 98 kilo, kon niet gemak door een broekspijp heen. Tijdens de oorlog 1-18 is de broek gebombardeerd!

Toen de Dikke 'ns op bezoek ging bij zijn familie, hebben ze hem gewogen. Dat was 'n hele historie, want hij was er niet meer toe te bewegen om op de weegschaal te gaan staan.

Men vond 't volgende uit: zodra de Dikke in de koets zat, die hem zou wegvoeren, werd een schrap gezet op de hoogte, waartoe de veren ingedrukt waren. Later hebben ze de koets volgeladen met stenen, die stenen gewogen en... 't resultaat was 335 kilo.

Hij stierf op 36 jarige leeftijd. Met 'n slede werd de Dikke weggevoerd naar 't kerkhof. En wie 't niet geloven wil, komt maar eens naar het Zomerfeest, om met een stevig glazek bier voor zich te luisteren naar de ademenemende verhalen van oude- ren, maar... ook de overlevering kent haar gebreken. Ewel zulle.

Studio Bronselaer

Kunstfoto's — Liefhebberswerk
Ontwikkelen — Afdrukken
Vergroten — Albums, Kader
Fototoestellen — Herstellingen

Warande 119, Liedekerke

Tel. 209 Denderleeuw

Drukkerij NEVADA,

Zandstraat 18, Brussel

Koopt bij een radiotechnieker

Radio's

Electrische Installaties

Herwikkelen van Transformatoren
en motoren

ROGER VANDERWEEEN

G. GEZELLESTRAAT, 77 — DENDERLEEUEW

(Na een aantal lege bladzijden is er aan het einde van het boekje nog een tekst te vinden van de hand van Van Eyndhoven. Wij nummeren ze met een 'bis)

Blz.1 (bis)

Parochie Pamel April 1919

Aanteekeningen Bettrekkelijk den grooten oorlog 1914-1918

Antwoord op de vragen voorgesteld door 't Bisdom tot Bouwstof der Geschiedenis der Kerk van België.

I Bestuurlijke ligging.

De parochie Pamel – Provincie is gelegen in het Arrondissement Brussel Provincie Brabant Canton St. Quintens-Lennik. Dekenij idem.

De ligging der Parochie Pamel was gedurende den oorlog van zeer groot belang voor den Duitschen overweldiger; vooreerst omdat ze gelegen is op de rivier den Dender en vooral ter oorzake van des hoogte Ledeberg, waarvan een deel Puttenberg genaemd, zeer dikwijls gedurende den oorlog daar Duitse overheid is nagezien en onderzocht geworden.

De laatste fosten voor den wapenstilstand getuigen dit ten klaarste, gelijk verder zal vermeld worden.

Blz. 2 (bis)

II Maatregelen bij den inval.

Daar de inval der Duitse legers vooral plaats had in het noordelijk en zuidelijk deel van ons land, zijn vooral de Cantons Assche en Lennik gespaard gebleven.

Er heeft geene ontruiming der bevolking plaats gehad, en geen enkel gebouw is gedurende den oorlog beschadigd geweest.

III Houding der Krijgsoverheid, en der soldaten.

Gedurende verscheidene dagen der Maand Augustus 1914 zijn de Duitse legers op de Kasseide (Brussel-Ninove) opgerukt.

Drijmaal zijn eenige legerafdeelingen in de parochie komen uitrusten en vernachten, maar zij hebben de parochianen geene groote moeilijkheden aangedaan.

De Duitse overheden waren nogthans vol vrees en achterdochtig.

Hier en elders werden eenige gijzelaars in bewaking gehouden, en bedreigd dat deze bij 't eerste schot dat op hen zou worden gelost, zouden door den kop geschoten worden. Men heeft hier en op vele andere plaatsen bestadig dat de Duitschers zelf een geweerschot losten en de gijzelaars met de doodstraf bedreigden zonder nogthans deze uit te voeren.

Blz. 3 (bis)

IV Na den doortocht der Duitsche legers is hier alles rustig gebleven. De Goddelijke diensten en sacramenten werden regelmatig bijgewoond, en dageijks in den namiddag werden er openbare gebeden gedaan in de kerk.

V Inval van den vijand. Gevechten.

Er hebben in de parochie geene gevechten plaats gehad.

VI Eveneens geene plunderingen, geen brandstichtingen of moordtoneelen.

VII De plaatselijke overheid heeft geene bijzondere moeyelijkheden gekend maar...

VIII ...er hebben gedurig opeischingen plaats gehad van graan, aardappelen boter enz... ook hadden gedurig huiszoekingen plaats.

De eeredienst is nooit gestoord geweest, zelf hebben wij de toelating bekomen de gewoone prolessiën te doen maar zonder vaandels of muziek.

Eenmaal is de lezing der Bisschoppelijke ...

IX... brieven verhinderd geweest.

Gedurende den nacht waren den Duitschers in de pastorij binnen gedrongen om die brieven op te eischen.

Blz. 4 (bis)

De godelijke diensten zijn gedurende gansch den oorlog regelmatig bijgewoond geweest.

Het getal communicanten is ook niet veranderd. 'T Is gebleven van 80 tot 85 duizend. (?)

Plechtige communie

Vergelijkende tabel

1913	103
1914	78
1915	88
1916	85
1917	74
1918	97
1919	92

Openbare zedelijkheid.

Het grootste gedeelte der parochianen is gedurende den oorlog aan zijne christelijke plichten getrouw gebleven.

Voor velen is de oorlog zelf eene aansporing geweest tot grooteren ijver van de H. Sacramenten en de godelijke diensten bij te wonen.

De omgang met de Duitsche bezetting is voor sommige personen noodlottig en verderfelijk geweest.

De ligging der parochie, op de grens van Oost-Vlaanderen, dat Etappen gebied was,...

Blz. 5 (bis)

... voor velen eene gelegenheid voor den smokkelhandel.

Daardoor zijn door velen buitengewone winsten gedaan.

Anderen hebben handel gedreven en aan woekerprijzen hunnen waren verkocht.

De landbouwers hebben hunne producten gedurende den oorlog aan zoo buitengewoon hoge prijzen verkocht dat zij zeer groote winsten hebben gedaan.

Dit alles heeft voor vele parochianen aanleiding gegeven tot buitengewonen groote vertering, en tot dansparteiën en dronkenschap.

De Duitsche bezetting nam dikwijls deel in den smokkelhandel en in de misbruiken die er uit voortkwamen.

Nogthans zijn eenige geweest die ons krachtdadig de hand hebben geleend om de misbruiken te beteugelen.

E *De leergangen in de scholen zijn gedurende den oorlog regelmatig voortgezet bij uitzondering nogthans als de schoollokalen door de voorbijtrekkende troepen werden ingenomen.*

F *Liefdadigheids werken.*

Het lokaal Comiteit voor den onderstand der behoeftigen, heeft gedurende geheel den oorlog zijne werking...

Blz. 6 (bis)

... regelmatig kunnen voortzetten.

Een groot getal vluchtelingen, vooral uit Comen (Frankrijk) en de omstreken is hier door de parochianen met veel liefdadigheid ontvangen en verzorgd geweest.

G *Drie personen zijn uit de parochie weggevoerd om in duitschland te werken, Joannes-Baptist De Moortel, Leopold De Moortel en Carolus Segers.*

H *Ondersteuningswerken. Overzichts tafel.*

Blz. 7 (bis)

I Gerechtelijke vervolgingen

De voorzitter van het Comité, E.H. Van Eyndhoven is voor de commendatuur moeten verschijnen om naar Duitschland verzonden te worden omdat hij geweigerd had onderstand te verleen aan eenige personen die voor de Duitschen werkten.

Maar na uitleg der zaak, dat men zoo handelde volgens de voorschriften van het Nationaal Comité, heeft men niet verder aangedrongen.

In den zomer van 1917 is de Gemeente voor ongeveer drie maanden gestraft geweest niet te moeten binnen blijven, van 's avonds vijf uren tot 's morgens zes uren, omdat een vermoorde duitse soldaat in den Dender was gevonden. 't Heeft echter klaar gebleken dat de soldaat van elders door den stroom was voortgedreven.

*Dikwijls is aan de bevolking willekeurig oorlogsboete opgelegd geweest, en men heeft alle **quach (?)** van uitbuiting en huiszoekingen, vooral voor koper en wol te verduren gehad.*

Blz. 8 (bis)

X Naam, voornaam en dienststaat der geestelijken der parochie

E.H. Petrus van Eyndhoven

Onderpastoor in de parochie van 14 januari 1877 tot 20 juni 1890.

Pastoor aldaar van juni 1890

E.H. Victor Goosens, onderpastoor van 12 januari 1900

E.H. Joan. De Rouck 1918

Het getal soldaten onder wapengroepen beloopt 147 waarvan er 16 zijn gesneuveld 2 verminkt.

	Geboorten	Overlijdens
1913	126	72
1914	140	62
1915	108	106
1916	99	79
1917	76	81
1918	72	87

11 Huiszoekingen in kerken en kloosters.

Gedurende den oorlog zijn er in de Kerken of Kloosters geen huiszoekingen gedaan.

Blz. 9 (bis)

12 Feiten van verschillende aard.

Gedurende de twee laatste maanden vóór den wapenstilstand werd hier door de duitsche overheid het plan uitgevoerd, om op de rivier den Dender en op de hoogtens van Geraardsbergen, Ledeberg, Pamel – Assche een nieuw front of verdedigingslijn te maken.

Ongeveer 2.000 Porugeesche krijgsgevangenen in de scholen en pachthoven gehuisvest en even zooveel Engelsche krijgsgevangenen in Wambeke hier blijvende, hebben hier verschillende weken lang loopgraven gemaakt, boomen en andere houtgewasschen afgekapt en alles in gereedheid gebracht om den optocht der verbondene legers te stuiten.

Die ongelukkige krijgsgevangenen zijn hier op eenen gansch onmenschenlijke wijze behandeld geweest. Ook zijn er verscheidene hunner van honger en ontbering gestorven.

Slecht gekleed, en sommigen blootsvoets en nog slechter gevoed, moesten zij bij den vroege morgen naar 't werk vertrekken, door regen ...

Blz. 10 (bis)

... en koude, tot 's namiddags één of twee uren.

Vernomen hebbende dat eenige van hen door ontbering en ziekte in stervensgevaar verkeerde hebben wij aan de duitsche overheid de toelating gevraagd, die ons is toegestaan geweest van hen te berechten.

Eenige zijn van honger en ellende gestorven, andere zijn ziek zijnde weggevoerd geweest.

13 Ontruiming.

Wanneer de wapenstilstand gekend werd was alles in gereedheid gebracht tegen den aanval der verbondene legers.

Indien de oorlog nog eenige dagen langer had voort geduurd zou hier dezelfde verwoesting hebben plaats gehad als aan den IJzer en aan de Somme.

Op 9 November 1919 waren er in de naburige statie van Denderleeuw meer dan 300 wagens oorlogsmunitie aangebracht.

Door de vliegers der verbondene legers zijn daar bommen op geworden. Geheel deze voorraad...

Blz. 11 (bis)

... bestemd voor den aanval op den Dender, is daar met ontzaggelijk gedreun ontploft en heeft in de statie en in de omtrek eene verschrikkelijke verwoesting teweeg gebracht.

Na den wapenstilstand zijn den aftocht der vijandelijke legers, spoedig en zonder merkwaardige voorvallen afgelopen.

15 De Bevrijding

Na de aftocht der Duitschers zijn de verbondene legers hier met veel geestdrift door de bevolking ontvangen geweest.

Deze betoogingen van toegenegenheid waren voor de oversten en soldaten zeer aangenaam

Godsdienstige plechtigheden

Een zeer plechtige dienst heeft na de bevrijding voor de gesneuvelde soldaten plaats gehad.

Op eene voorbehouden plaats in de kerk hadden vervolgens plaats genomen de familieleden der gesneuvelde soldaten, de soldaten in verlof zijne, en de zangkoor.

Deze dienst werd door een zeer groot getal der parochianen bijgewoond.

Blz. 12 (bis)

Gedenkteekens.

Een gedenkteken zal in de kerk geplaatst worden, waarop we de namen der gesneuvelde soldaten zullen aangetekend worden.

Uit dankbaarheid voor de bevrijding hebben de parochianen den wensch uitgedrukt eene kapel te bouwen des eere van Onze Lieve Vrouw van Gedurigen Bijstand en op de Hoogte van Ledeberg een prachtig beeld te plaatsen van het H.Hart van Jezus.

EINDE VAN DE TEKST

Enkele verduidelijkingen:

* A.M.D.G.*- Ad Majorem Dei Gloriam- (*tot meerdere eer van God*)
Lievelingsspreuk van Ignatius van Loyola stichter van de Jezuïetenorde 1534

Soumissiën- inschrijvers

Remuneratie vergoeding-honorering

* **solemneel** - zeer plechtig

**Lou Asperslagh; was graficus, glasschilder, schilder. Geboren op 12 juni 1893 te Den Haag en overleden op 9-november 1949 te Leuven.*

**Jozef Reynaert: De gebroeders Jozef (1873-1964) & Oscar (1874-1932) Reynaert waren op vrij jonge leeftijd tewerkgesteld bij orgelbouwer Charles Anneessens († 1903) in Geraardsbergen, hun geboortestad. In 1902 vestigden zij zich in de oude werkplaats van hun leermeester Anneessens.*

** Hansotte Gustave-Marie werd in 1827 te Parijs geboren.
Hij studeerde aan de " École Nationale Supérieure des Beaux-Arts " in Parijs.
Naderhand vestigde Hansotte zich in België en trad er in dienst bij het provinciebestuur van Brabant.
Hij bekleedde er vanaf 1869 de functie van hoofdarchitect.
Zijn oeuvre werd vooral gekenmerkt door publieke werken zoals kerken, scholen, en pastorieën.
Plots overleden op 22 maart 1886 op de leeftijd van 58 jaar
Huwde met Bernardine, Eugénie, Joseph LAPIERRE. Ze hadden samen drie dochters.*

** Adriaan-Jozef Van Mollem ° ST.Kath.Lombeek 20-01-1796 + Pamel 10-05-1881, Pastoor in Pamel van 30-03-1843 tot 10-06-1881*

** E.H. Pierre-Jacques Jonckers ° Mechelen 12-08-1839
Pastoor Pamel 24-07-1881 tot 22-03-1890*

**Henricus Van Eyndhoven ° Weelde 07-04-1849 + Pamel 03-01-1926
Pastoor in Pamel vanaf 20-06-1890*

** Triforium: in de kerkelijke architectuur een arcade boven de zijbeuk in een kerkgebouw.*

**careelsteen, oude naam voor baksteen*

** parementsteen, is de benaming die wordt gegeven aan (meestal natuursteen) gevelbedekking in de volksmond facadesteen*

* *Alaam,oud woord voor gereedschap.*

* *Broyeur, elektrische pomp om afvalwater, urine of ontlasting, naar b.v. de riool te pompen*

**Ogive, spitsboog in de gotische architectuur.*

Het originele boek maakt deel uit van het archief van de Parochie Pamel. Een digitale versie van het origineel kan bekeken en bestudeerd worden in de erfgoedkelder van Erfgoed Rausa (GC Het Koetshuis in Strijtem).

Pamelse Pastoorsnotities

